

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek a pontosan és jutányosan közöltetik.

Hirlapi félévünk vég szakadtával a beállott július-decemberi félesztendei folyamért járandó előfizetésre vagyunk szives tiszteletű bizodalommal felszólítani bátrak a két testvér hazai olvasó közönség elkésteit. Mivel pedig az általunk is közölt fensőbb rendelet szerint a nm m. kir. udvari kincstár által a **hetenként kétszer** szétküldetni szokott hirlapok minden példányától a félévi postadíj 48 p. krról 1 frt. 12 krra, a hetenkint többször szétküldetni szokottaktól pedig 2 pforintra emeltetett: ez okból kénytelenek vagyunk az eddigi szokott félévi postai előfizetés-díj az említett fensőbb rendelet következtében lapjaink hétszakos kétszeri szétküldetése mellett 24 pengő krral emelni. S minthogy a Magyarország és Erdély postaalomásának nagyobb részire még jövő félesztendőben is hetenként csak kétszer történendik a hirlap- és levél-szállítás, ennél fogva még jövő félesztendei (július-decemberi) hirlap-folyamunk hetenként, mint eddig, két ízben fog megjelenni és szétküldetni; 1848tól kedve azonban, mivel addig hiteles tudósítás szerint a hetenkénti négyszeres postajárás a még eddig ezzel nem bíró vidékekre is ki fog terjesztetni, fensőbb k. engedelménél fogva testvér-lapjaink is hetenkénti, négy ízbeni megjelenésöknél fogva, négy ízben is fognak szét küldeteni hetenként minden tájra.

Az előrebocsátottakhoz képest a félévi előfizetés boríték nélkül s házhoz küldéssel Budapesten mint eddig 5 pengő forint, borítékosan szinte Budapesten házhoz küldéssel, mint eddig, 6 pforint; — borítékosan postán 6 frt. 24 kr. pengő. Előfizetheti helyben Pesten uri utca 453dik számú Trattner-Károlyi ház első emeletén a szerkesztő's Magyar- és Erdélyországban minden kir. postahivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldre kívántató példányok iránt csupán a bécsi főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Pest július 1-jén 1847.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések, előléptetések; halálozások. Birói felelősség; figyelemztetés a közönség egyik növekedő új csirájának eleve elfojtása iránt. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Esztergom, Zólyom, Csongrád és Máramaros megyék közgyűlései; a budai hegyek magyarítása. Erdélyi országgyűlés.)

Külföld. (Amerika, Portugália, Anglia, Franciaország, Poroszország) Ertesítő.

MAGYARORSZAG és ERDELY.

Ócs. s ap. kir. felsége Szabó János kir. tanácsost, kolosmonostori apátot, károlyfejevári kanonokot, mint az erdélyi kir. kormányzóknál egyház- és tanulóvizsgáló elnököt saját kérelmére ezen hivatalról fölmenteni, egyszerűen sok évi hasznos szolgálatának elismerésökül s azokkal legfelsőbb megelégedése jeleül az ausztriai cs. Leopold-rend világi keresztyével díszíteni — A t u j e z k y János vezetéknévénél, L i g e t h y re változathatását megengedni — végre M i l t e n b e r g e r Mihály és S c h n e l l e r Antal tolnamegyei táblabírákat magyar nemeslevéllel megajándékozni kegy. méltóztatott.

R ó z s a h e g y i István, magyar kir. udv. kamrai járnok legfelsőbb engedelmet nyert a bajor-frauenthorli kertművelő társulattól megküldött tagsági, oklevél elfogadhatására.

A nm. magyar kir. udv. kamra, a keblebeli kiadóhivatalban F e j é r p a t a k y József nyugalmaztatása által megüritt irnokságra R o s z m a n n József járnokot, s az ekép megüresült járnokoságra H o l n s t e i n Ferenz hivatali gyakorokat léptette; továbbá a zimonyi megüresült harminczados-segédi állomásra P e t r o v i c s Lázár samaczi k harminczadost alkalmazta.

Nádasi T e r s z t y á n s z k y I m r e választott phároszi püspök, sz. Benedek tereskei apátja, pécsi székes káptalanbeli nagyprépost és kanonok septemvir és a magyar tudom. egyetemenél bölcészeti kar igazgató, folyó eszt június 28dik napján munkás életének 61dik évében tüdőszélhűdés által öröklétre szenderült, s tetemei az említett hónap 30án a helybeli sz. ferencziek szentegyházi sírboltjába tetették. A váci püspökség, mellynek főleg mint kecskeméti lelkész és kanonok számos évig kitűnő tagja volt, továbbá a pécsi püspökség s káptalan, hova táblai főpap-ságában keblezetelt ő fels. által, a fömlött. föltörvényszék s pesti tudom. egyetem, hol érdemkoszorút fűzte, mélyen sajnálják elhunytát, de legmélyebben testvérei: T e r s z t y á n s z k y Antal udv. tanácsos, S á n d o r, kir. tanácsos s kir. táblabíró, B e r t a l a n több nemes megyei táblb., tov. J u l i a n n a néhai Mészáros Antal és F r a n c z i s k a néhai Jansenice Jankovics János elmaradott özvegyei mind önmaguk, és saját, mind elhunyt testvéreik és gyermekeikkel. — Béke sírjára!

Birói felelősség.

Számtalan fogyatkozásink egyike kétségtelenül a hitel-hiány, noha emelésére a törvényhozás újabb időkben szép előlépéseket tón. Meghozott 1836dik évben a szabó és végrehajtási, 1840dik évben pedig a v. törvény. Nem tagadhatni, miszerint ezek által az adóssági perek lefolyása tetemesen gyorsított. — Mindazáltal közönséges panasz, hogy a hitel még sem áll olyan lábon, mint állania kellene, sőt csak úgy sem, mint azt állani a mondott törvények születésekor reményeltük. Ennek véleményem szerint okait másik cikkben igyekeztem megmutatni s azon eredményre jutottam, miszerint ha az ósiség eltöröltetnék s hitelintézetek állíttatnának is fel, mind ez a törvények s főképp a törvénykezés jelen állásban teljes sikerre még sem vezetne. Mert hiányosak a törvények is, de különösen a törvények pontos megtartását mi sem ellenőrizi, s kivévén a váltó eljárásokat, a birói felelősség törvénykezésünkben hiányzik, pedig leginkább ez nyújt biztosítékot arra, hogy a törvény nem marad írott malaszt, másként az a bírák kezében csak

eszköz, mellyet szeszélyök, haszonvágyuk s egyéb érdekek úgy hozván magukkal, majd kedvezéssel, majd tulszigorral alkalmaznak, mert 8 nap alatt is végrehajthatják, ki ellen akarják ítéletüket, csak közgyűlés előtt negyed nappal történjék a marasztalás, hogy közgyűlésen azonnal karhatalom rendeltessék; a kit pedig legyezni kívánnak, az a szóbeli pert is éveig elhuzhatja.

A birói felelősség tehát egyedüli kezesség arra, hogy a bíró ne zsarnokoskodjék polgártársain, hanem az írott törvények engedelmes végrehajtója legyen. E szerint azt kellene határozni — így gondolkodhatik sok: — legyen minden bíró felelős. Ezt így rideg elvül felállítani — az igaz — nem lenne nehéz, s nem kívánatnék hozzá egyéb, mint egy két sorral többet írni a jövő országgyűlési törvényekbe. Ámde nem elég még ehez a felelősségről hozni csak törvényt. A birói felelősségnek tetleg is alkalmazása világos tiszta törvényeket, rendezett törvénykezési eljárást és nyilvánosságot feltételez.

Mostani törvényink oly kevésbé tiszták és világosak, hogy törvénykönyvünkre tökéletesen illik, mi a szent írásra, miszerint törvénykönyvünk obscuritásból majd minden paradox állítás mellett tekintélyre hivatkozhatni, épen úgy mint a 70 körül levő keresztyén felekezeti mindnyája sz. írásból vonja le egymástól eltérő, sőt nem épen ritkán homlokegyenest egymással ellenkező tanait.

Ha oly emberek is, kik élték feladatunk tűzték a törvénytudomány studiumát, sokszor legeltérőbb tanokat vonnak ki törv. tömkelegéből, minek közjogi sőt magánjogi számtalan kérdésben naponként fölmerülő heves gyűlési vitáink kétségtelen bizonyosságai: mennyivel kevésbbé követelhetni minden birói egyedtől, kit gyakran csak a „fac talem, et talis erit“ gyakorlatiatlan bölcesség tolt a birói székbe, hogy törvényink tömkelegében a biztos ariadnei fonalat feltalálván a tekervényekből kihatoljon. Ily törvények mellett birói felelősséget állítani fel valóban politikátlan, sőt kegyetlen cselekvés lenne. Ezzel nemesak elégtelen érnénk, sőt mostani felzaklatott pártküzdelmink között az egy oly kés lenne, mellyel a pártszenvedély egymásután öldöklendé áldoztat.

Előbb tehát egy jó törvénycodex kell, melly a törvénykezési eljárást is szabályozná, mert e sark körül fordul meg leginkább a birói felelősség.

A törvénykezési eljárásban véleményem szerint legelső figyelmet érdemelnek a birói egyedek. Minden törvény csak holt betű, életet annak a végrehajtók adnak. J ó b i r ó csak a közbizodalom választottja lehet. Szeretjük magunkat mystificálni, miszerint a magyar nemes embert saját maga által választott bírák itélik. Sok ilyesforma gőz kábitja nekünk magyaroknak úgy is eléggé szédelő fejünket. De a sok közölt ennél nagyobb ámitással alig esáljuk magunkat. Fájdalom! hogy ki kell mondani, miként, kevés kivétellel, tisztujításinkra épen azok befolyása van paralyálva, kik képesek lennének megítélni: ki bír a birói hivatalra értelmi s erkölcsi képességgel. A tisztikarok, kevés érdemes egyed kivételével, mi a szabályt nem gyengíti meg, néhány pártfőnök által vak eszközül használt értetlen többség teremtvényei. Még a jobb s okosabb emberek közül is hányan jut eszébe, midőn a leendő tisztikar catastrumát tervezi, azt venni fő indítóokul: vajjon az általa kijelölt bír é értelmi s erkölcsi képességgel? Hogyan kívánhatnók tehát, hogy az ekép választott bírák felelősek legyenek magok is s alárendeltek is felelősségre vonják?! Nem sokkal természetesebb következtetés, mi valóban

úgy is szokott történni, hogy egyik tisztujítástól a másikig tartó időköz csak arra használtatik, hogy bizonyos kedves vagy kedvetlen reminiscenciák ne hamvadjanak el az illetők emlékéből, hanem legyen miudennek az ő érdeme szerint s barát és ellenség jutalmát és büntetését elvegye s jövő tisztujításra is érdemeckék gyűjtessenek?!

Szerencsétlenségünk nekünk magyarokul, hogy mi sok igen üdvös dologgal úgy járunk, mint pók a virággal. Mi lenne például egy egy üdvösebb, mint a megyék törvényszékeihez közbizodalom által választott táblabírákat ültetni. Örömmel üdvözöltem a megyéket a táblabírói szabad választás küzdterén. De elszomorodva szálltam magamba, midőn gyermek kezébe kés nem való. Politikai éretlen választó tömegek pártküzdelmekét víják e téren is. Es alakulnak táblabírói lajstromok többnyire pajtásokból, cimborákból, nem pedig törvénytudó s részrehajlatlan egyedekből. A politika métye minden viszonyt áthatott, megzavarta egészen a főkét s Themis is a politika szolgálójává alacsonyított. Nem is szölok a társas körökrül, mellyek tárgyamtól meszse távolítnának.

E viszonyokkal tehát véleményem szerint a birói felelősség össze nem fér. Vagy csak egygyel több végrehajlatlanul maradó törvény, mellyek száma pedig már eddig is elannyira sok, hogy a törvények iránti tisztelet kialakításának s általa a demoralisatióknak egy igen igen nevezetes okát épen ebben látom. — Mondhatnám még: hogy a felelősség őreit a hatalom által kellene nevezetenni. — A végrehajtó hatalomnak egyik lényeges tulajdonítványa (attributuma) a főfelügyelés. Ezzel birt eddig is, szükség is bírnia. S mi az eddigi eredmény? csak az administratorok felépési következtében fölkellett zivatárookra utalok. Az alulról fölmerülő féltékenység — melly talán nem is ok nélküli — lehető jó hatását — melly pedig lehetne, megsemmíti.

Még a nyilvánosságról kell pár szót váltanom. Nem ok nélküli mondá Anglia nagy minisztere, miszerint alkotványát átengedi, csak a szabad sajtót hagyják meg neki, annak segélyével megint kivija az alkotványt. Tökéletes igazsága volt. Mert alkotványnyal szabad sajtót kivíni sokkal nehezebb.

Eleven példája Magyarország, melly nyolcz százados alkotványával szeret kérkedni, s im az alkotványt még csak tegnap nyerte Poroszország is sajtó tekintetiben már megelőzte. — Tehát szabad sajtó s nyilvános törvényszékek úgy de ezt várható é, sőt kívánható é a mi sajátlagos és ingerlékeny viszonyink között?! Előbb ezeken kell segíteni. Mig közjogi roppant igaztalanságokat jóvá nem teszünk, — értem az ado s örök váltság, természetesen kényszerítő örökvaltság s igazságos alapokon nyugvó büntető törvények létrehozatalát — addig igazságot magánviszonyinkba sem hozhatunk. És ebben rejlik a Nemes is boszszuló ereje.

Miadazáltal némi intézkedéseket még is hiszek a mostani viszonyokkal összehetőknek, melyek az igazság-szolgálaton javítanának. —

Minden törvénynek mint már másutt megjegyeztem — a végrehajtás ad életet, leglényegesebb dolog tehát a birói hatalom gyakorlatánál: ki a bíró? hogy ennek értelmileg s erkölcsileg miveltnek, felülről s alulról függetlennek szükség lenni, abban mindenki, úgy tartom, velem egyet ért. Ily tulajdonokkal felruházott bírák azonban a tisztujítások mostani alakjában fenmaradásukig csak jámbor ohajtások. A megyei rendszer gyökeres orvoslásának úgy látszik még ideje nem jött el. — Előbb az örökvaltság által szabad népet kell teremteni. Akkor lehet véleményem sze-

rint a képviselői rendszert a megyei institúcióval párosítani, s akkor a végrehajtó és bírói hatalmakat szorosan egymástól elkülöníteni. Addig is azonban lehetne legalább annyit tenni, hogy a ki bírói hivatalra akar lépni, képességének bizonyítványát kimutatni s vizsgálata tot kiállani kötelezettek, hogy ha nem felelős — legalább tudassék róla előre, miszerint tudatlansága s értetlensége által a pörlekedő feleknek kárt nem okoz, s legalább értelmisége s törvénybeni jártassága iránt nyújtson olyan-ilyen kezességet.

Megismerem, hogy nem könnyű felállítani oly vizsgáló testületet, mely a vizsgálatban nem pártérdek szerint járjon el. De még sem lehetetlen. Például a megyei táblabírákból lehetne titkos szavazattal választani néhány tagú választványt, melynek tagjai csak halálukkal vagy netalán hivatalba lépésükkel szünnének meg vizsgálók lenni. Ezen módszer által legalább szűkebb térben mozognának a kortesek, s ha egyaránt alkalmas egyedekből választhatnának, nem lennének oly helyzetben mint most, hogy sok ifjú a tanulást s dolgot még csak szükségesnek sem tartja tudván, miszerint ez a legutolsó kellék arra, hogy hivatalba jusssanak.

Másik lépésnek tartanám, mely a pörlekedést tetemesen gyorsítaná: megújítani Mátyás kir. azon törvényét: ki mint kötelezte magát, törvényt úgy vegyen, vagy inkább mivel ezen törvény úgy is szokott idéztetni pörlekedő felek által, a bírakat kötelezni arra, hogy mindennemű szerződésről és kötelezvényről szoros betűszerintű értelemben tartozzanak venni. Hajdan a magyarnak pusztá szava is elég volt arra, hogy ígéretét megtartsa, most legünnepélyesebb kötelezvény ellen sem áll nem egy magyar tagadással lépni föl. Alig gondolhatni újabb vizsgálást a kötések szentségével, mint midőn oly ember, ki teljes korú, maga irni tud s írását elismeri, még is a pénz-le számlálás ellen teszen kifogást. Hisz ha nem annyit vett fel, mennyiről írást adott, miért írta nevét alá? miért segítette megcsalni a bírót? Legyen az adott szó szent! Jellemes ember állja szavát, ha kárával történnék is. Legalább a bírói tekintély ne fedezze paizsával a vétkeket, könnyelmű szöszegeket. Lássá csak mindenki, hogy a mit kötelezett egyszer, attól vizsgálóknak nem lehet, majd mindenki jobban meggondolja: mit teszen. Ez is egyik kifolyása megszokásunknak, miszerint mások felett gyámkodni szeretünk. A szabad polgár legyen önálló és szilárd, ilyen pedig csak úgy lesz, ha tetteinek jó és rossz következtét viselni tartozik. Es így szorosan megtartandónak vélem Mátyás király idézett törvényét: ki mint kötelezte magát, törvényt állani úgy tartozik.

3or Mindaddig, míg bírói felelősség nem lesz, az pedig körülményeink között még most nem létesíthető, a bírói parancsok is, mint még szükségesek, mellőzhetlenek, hogy a felek a bírák szabad martalékivá ne essenek. Mindazáltal úgy vélem, hogy mint váltóknál és csődöknél, úgy szóbeli pereknél is el lehetne azokat törlelni. Ezzel természetesen együtt kellene járni a felelősség behozatalának is. A szóbeli per körülményeire eljáró, vagy formamellőzéssel kárt okozó bíró a váltó feltörvényszék elibe kártalanítási perbe lenne idézendő. Mivel pedig igazságtalan dolog felelősséget kívánni ott, hol semmi fizetés nincsen, minden szóbeli pernél a bírák napi díjat kapjanak. Különben is a felperes most is kénytelen a bírák fáradságát megjutalmazni, másként sokszor bíró is alig kapna. — Méltányos tehát, hogy a terhet ne a hitelező, hanem az adós viselje. Felelősséggel levén összekötve a szóbeli eljárás, nem lehetne félni attól, hogy a bíró a formákat meg nem tartandja: azért szóbeli perek végbehajtására kárhatalom-kirendelést bizvást az alispánnakra lehet bízni.

4szer. A csődöknek egy kis határt s korlátot kellene szabni. A vállalkozási szellem mai korban igen nagy kiterjedést nyert, minek következtése, hogy kereskedő, gyárnok, mesterember sat. leginkább hitelre vett tőkékkel indítja meg s folytatja vállalkozását. A gyáros, kereskedő viszont gyártványt s áruát, csak hogy keljenek, hitelben is adja, adni kénytelen. Innét szükségkép sok bukás következik. S mivel a bukottat ritkán érheti valami büntetés, igen természetes: miszerint könnyelműleg vág bármely vállalatba, hisz ha vesz is, nem magát veszti. Továbbá a földbirtokos s fogyasztó osztály emberei is a mostani csődötörvények szerint épen a csődben találják módot magokat a végrehajtások elől elvonni s értékükből valamit azt megmenteni. Mert ha az eladósodott ember előtt vagyona egy részét jó embereire átruházza, olcsó haszonbérére kiadogatja, a felszedett pénzeket eldugdossa — csődöt jelent, mire a megrettent hitelezők, hogy valamihez jussanak, kárakkal is megegyeznek. Ilyen száz meg száz eset van az országban, a bukottat száz esetből alig sújtja egyszer tör-

vényes büntetés. A csődötörvény valóban úgy, mint most áll — törvény firmája alatti zsákmányolásra ad alkalmat. Én azzal kívánám kedvöket szegni a bukni szeretőknek, miszerint minden bukott azonnal tartóztatassék le, s ha csak világosan be nem bizonyítja, miszerint hibáján kívül balesetek által sújtattott le, maradjon fogságban s munkájával érdemelje meg mindennapi kenyerét. Továbbá: minden végrehajtásnál — ha értékhiány áll elő, csőd esetén kivül is, az adósnak személye is tartóztatassék le, lett legyen a megítélve, vagy nem. Hisz mai erkölestelen korban már tizedik végrehajtásnál is alig kap az ember valamit, mivel az adós már jó előre átruházta vagyonát jó embereire. — Fogság által lehetne s kellene tehát kényszeríteni, hogy eltöltött értékét előadja.

Ezekből állanak igénytelen nézetim a hiteltörvények s bírói felelősség iránt, melyeket inkább csak figyelem-ébresztésül s eszmecsere-támasztás végett, sem hogy eszathatlanságot követelnek — vétem közlendőknek. B. F.

FIGYELMEZTETÉS a község egyik növekedő új csirájának eleve elfojtása iránt. Bizonytal nem mondok újságot a t. közönségnek, ha azt mondom, mikép nyereszkezők járnak körül a hazalegtöbb részeiben, előre alkut kötök az adózó nép reménybeli termése, vagy mint a magyar magát helyesen kifejezi, élete fölött. — Itt a Csallóközön a rozsért egész 10, a tisztáért egész 12 ft 30 krig szabott árt kínálnak pozsonyi mérőnkint. Más vidékeken — mint értesülni alkalmam volt s részint némely újságok is közlék már — ezen ár szinte maximum gyanánt látszik meghatározva lenni; mely azonban hihetőleg esal-étek csupán a szegénység lelépezésére, a melynek szemében 10—12 forint sok pénz s mely örömet teszi a papirra keze keresztjét jóval kevesebért is (a négy szem közti szokott defalcaták szabálya szerint t. i.) esak mi fényest, pengót, vagy bárha, bankót tehessen is mellényének illy vendégtől rég nem látogatott üres zsebébe. — Hisz — így okoskodik, — a pénz oly portéka, a min mindent, tehát szükség esetében gabonát is vásárolhatni, aztán még 10—12, vagy csak 5—6 forint is annyi pénz, a mennyiért két annyit is vehetni a bönök ígérkező aratás után, mint mennyit az ember aratás előtt érte el-adott, s így az ember nyeresége világos. — Hát még azon megbecsülhetlen jó körülmény, hogy előre adnak a jöszívű zsidók, kik nem tudnak pénzökkel mit csinálni. — Így okoskodik a tudákos és szorgalmas rész. — Az együgyű, könnyelmű, tunya és véginségre jutott — tehát a legnagyobb — rész, épen semmi okoskodást nem tart szükségesnek; hanem mohón markolja fel a néhány forintot, melylyel közvetlen jelenét biztosítja, vagy legalább a nyomor boruját egykét órára magától vig dinom-dánom közben elűzheti. És veszve van. Mert eladta maga, neje, gyermekei, egész családja életét.

A nyereszkezők ellenben ekép okoskodnak: a termés mult évben egész Európában rossz vala; következésvényit láttuk. Ehen haltak az emberek majd mindenütt; s hogy tovább ne menjünk, hisz Magyarország legáldottabb vidékiről is hallottunk éhhalál-híreket, világos bizonyosságul annak, mikép az inség nemcsak látszólagos, hanem helyenkint, de valóságos, megtestesült, és olly általános vala, mely alól kibúni Európa egy statusának sem sikerült. — Ebből ismét eszathatlanul következik, mikép Európa csak egy éve természet magának bőven, vagy annyit, a mennyi ez időre épen elég; mikép tehát ha egy évben semmit, vagy aránylag igen kevésterem, olly becsessé kell válni az élet biztosítóknak: a gabonának; olly magasnak az éhezők versenye által feleségázott árnak, a mily nagy az éhhaláltól borzadás, a mily becses az élet más minden vagyon fölött. — Tovább: ha tény az, hogy Európa csak egy évre természet (mit ő számokkal is be tudna bizonyítani); ha tény, mikép egy évi rossz termés után Európában éhen halnak, az is tény, hogy a rossz esztendő követő évben — ha még olly áldott lenne is ez — a gabona árának alacsonyok lenni nem lehet, ha mást nem veszünk is figyelembe mint azt, hogy az éhségtől elesigázott nép, ha egyszer hozzá fér, sokkal többet főlemész, mint a mely eltelve van; hogy, miután a rossz évben minden szükségét szenvedő annyit előlegezett magára minden forrásból, a mennyit csak tehetsége és hitele elbirt; végre, hogy a legbővebb évet sem lehet a közönséges bő évek általános termésmennyiségével egyenlonba tenni, miután szüksége levén a népek, közvetlen önfentartása tekintetéből a rossz év termette minden szemre, vagy legalább a termés szokottnál nagyobb részére: földet, vagy ezeknek egy részét parlagul volt kénytelen heverni hagyni. — Tíz, tizenkét — és illetoleg 5—6 —

*) Közöljük a szerző irkivántára a Bp. II. után. Szerk. **) Megvagyok győződve, mikép ha felszámíthatnánk azon földek mennyisége, melyek vetőmag hiánya miatt az

ft tehát, így okoskodik, teljességgel nem sok, sőt nyereséget is ígér a jelen kedvező körülmények között.

Mindemellett a nyereszkezőnek még más horgonya is van reményhajójának biztos kikötőbe juttatására, még pedig ez az igazi, mely az anthro-po-psycho- és különösebben a magyar parasztologia örök szabályai szerint fiacót nem csinálhat. T. i. a zsidó egyszersmind többnyire árendása egy vagy több helység koresmáinak, mézsárszakeinek, boltjainak stb. s csak nagyon ildomosan számít, ha bizonyos benne, mikép a magyar paraszt azon pénzzel, mellyet tőle jószág fejében kapott, egyenesen hozzá fog menni és nála költeni azt el utolsó fillérig. S így ő (a zsidó-árendás) már ez által is nyert, mivel rossz portékát, vizzes borát, dohos pálinkáját, penészes dohánját, pislogó gyertyáját, kiskoru zsemlyéjét, nem gyuló gyufáit s kisznevett és véletlenül kimult birkáinak husát, — vagy inkább bőresontját — miknek rossz keletöket a pénzhány miatt csak nagyon érzé már, 50—60 percent nyereség mellett biztosan és rögtön el fogja adhatni. — És azt gondoljuk, hogy a furfangos uzorsás itt már megállapodik számításában? — Nem; hanem tovább így fűzi okoskodási fonálát: a magyar paraszt nemcsak szegény, de rossz fizető, könnyelmű és makaes egyszersmind; természetes tehát, hogy jó szerével vagy nem fogja tudni, vagy nem akarandja megadni tartozását. Mi természetesebb ekkor, mint megragadni az alkalmat, s zóbeli per utján hájtani ezt be tőle? És csak ez még a valódi rebach! A perköltség maga többet fog tenni az előlegezett sommánál! Iczig tehát mind ezek folytában — tökéletesen nyugott az iránt, miszerint jó alkukat tesz; nincs is egyéb kívánsága, mint hogy lehetőleg több mérőjéért fizethessen a paraszt jövő termésének, vagy más szavakkal, élete énekében. *)

De kérdjük már most: szabad e ezt közönyös szemmel nézni a törvényhatóságoknak? Nem kötelesség e törvényengedte legszigorubb lépéseket tenniök a község imen növekedő új csirájának jókori elfojtatására? Olly csirának, mely eddig nem izlett mérges gyümölcsöknek lehet szülőjévé! —

Igen is! — kötelességök, szerintem, a törvényhatóságoknak mindent elkövetni, hogy ez elharapozni kezdő visszaélés gyorslábra ne kapjon. Joguk a törvényhatóságoknak e részben hathatósan és érvényesen intézkedni, kétségtelen s azon viszonyból foly, mellynél fogva az adózó nép érdekeinek természetesen képviselőji, védőji, gyámjai. A módokat, vagy inkább azon egyszerű eszközt, mely által — nézetem szerint — a fenyegető bajnak elejét lehetne venni, alább lesz szerencsém előterjeszteni. — Most még csak egy szót arról: mi veszélynek lehetne szülőanyja az, ha az adózó nép jövőbeli életét zsidóknak (vagy bárkinnek másnak) előre eladná.

Ennek egyik természetes következtése az volna, hogy a parasztember mindjárt aratás után nem tudna mit enni. (Mint hogy minden adózásai lerovása után különben, t. i. normalis évben sem igen szokott saját szükségére fölőslég maradni, hanem ujig közönségesen nem tart el kenyere.) Következésképen pedig, hogy ha aratástól aratásig kellene éhen várnia, alkalmasint lemondana róla az élet.

De — fogja talán valaki mondani — ha minden így folyna is egymásból, mint ezt P. I. ur állítja, azért a jelen esethen ettől félni nem lehet, a jelen körülményekre alkalmazhatlan, fölősléges rém és nyugtás. És aztán, fogja talán még megjegyezni valamely az újságokat igen szorgalmasan lapozgató, de a dolgok mélyire nem igen tapogató világ-politicus: „Aztán hiszen az bizonyodik be, hogy gabona volt Európa éléskmarájában elég, csak napfényre nem akarták hozni a magtárnokok; most azonban már e részben is megjavult a dolog, mindenütt leszállt a természetvények ára; ... a kilátások pedig a jövő terméshez legbiztatóbbak! ... (Vége köv.)

BUDAPESTI NAPLÓ.

Mult szombaton fejez be Hollósy Kornelia szerződési évét, Ernán nagy operában; a szép számmal jelen volt közönség zajos taps és hangos tetszés-nyilatkozatok közt bucsuzott el egyik legjelesb magy. énekesnőjétólgyakran tapasztaltott ki, mindannyiszor éljenekkel fogadtatván. Az elragadtatás általános volt; némely arczokon a szomorúság fakó színe is észrevehető vala, mit oda az elváltás miatti mély bánat nyomott. Ne szomorkojanak önök jó emberek! Hollósy Kornelia csak pár hóig tartó szüni-lejének használatára távozik kedves önnöninek körébe, hogy aztán új erővel jelenhessék meg az őt kedvelő pesti közönség előtt. Ezzel még nem szünt meg tagja lenni a nemzeti intézetnek. Hollósy K.

idén gyümölcsözökké nem tétethettek, ez (honunkat és az urbériséget érve) legalább 1/10—1/15ödét tenné a bevettetni szokottaknak. — P. I.

*) Itt meg kell jegyezmem, mikép az által, hogy e helyt különösen zsidókat említek, teljességgel nem akarom érteni, mintha a keresztyének közt uzorsások nem volnának. O! a mindennapi tapasztalás számos ellenkező példával szolgálhat; mint szinte ugyanez nem egy emberiségi tettel mutathat fel Izrael népe közül. Hanem a jelen esethen csak a „potiori“ elnevezéshez kelle magamat tartanom. — P. I.

viszsz... képek... magy... derlő... ünne... tott fe... nem l... kény... nak le... form... fölöt... ellenb... Ein g... M... járas... jövő... másik... idei ma... kor, ... szöve... tand... Borsz... kább j... derült... szöve... által o... sarju... nem ta... I... stantin... mondj... lyett Te... kívánt... megis... egy p... A... napi na... tetett... kel? Az... dezés... bérstü... V... 's tégla... kráklig... örömlü... az erély... hatalm... hogy e... minden... L... izraelit... lyen ke... letet ne... lelkünk... ezen eg... geit áll... lenszen... rek ell... így len... nagy es... tesített... tatni. C... E... 22—2... le. 1) E... landó v... hogy tar... vásár ak... tak —... ben a k... mellyet... nyugtató... esethen... 3at nyor... tőfoldek... — 2) E... üdvirtu... 1jén irt;... lyekben... mét köve... jó s vel... szeretet... thea föl... hallgató... felelete... ta is jól... nak a p... *) S... időjárás... tati sz... esirák e... válik e... karitató... lakkörny... nyomtatás... föld vidék... kár nélkül... kíván; a... életet és... lehet e a g...

viszszajó, énekelni fog. Azért csak félre azokkal a szomorkás képekkel, meg azokkal a könyűkkel, mik oly nem jól illenek magyar ember arczára. Mi pedig a lelkes művésznőnek kedvertő mulatást kívánunk.

A pesti Noththeater csakugyan elkészült, megnyitási ünnepélye azonban a pestvárosi tisztújítás alkalmára hányatott fen. Némelyek azonban úgy vélekednek, hogy az épület nem levén tűzellenes materialékból öszszeszerkesztve, miként ezt a felsőbb engedelem föltételezé, — közhasználatnak legalább fölsz. g. nem adhatik át, míg t. i. nevezetes reformon nem vitetik keresztül. A P. Z. ezen véleménynek szerzőiött örvend; a Spiegel pedig már kövekről is gondoskodik; ellenben az igazgatóság nagy bölesen az ajtó fölé írta: der Eingang ist verboten.

Milyen lesz nyarunk? Beállott nyárszaki időjárásunkat a jolsvai időjós a pesti német lapban kedvezőnek jövendöli. Változás ugyan egyik légmérséki végsőségből a másikba, szárazsághul esőre, hőségből hidegre — mint az ideai majus és junius tanusíták — gyakrabban lesz mint egyébkor, de a tenyészet bálmulásig buja. Eső és meleg szoros szövetségben mindenfajú növényt kívánatos diszlésre juttatand. Reggeli ködök gyakrabban leendnek mint máskor. Borszüret a mutatkozó szőlőfűrtök sokaságához képest inkább jóságra nézve lesz jelles mint bőségre. A gyönyörű derült september letörendő a mogorvás april eseményeit s a szőlőt teljesen megérlelendő. A mostoha majus szárazsága által okozott anyaszéna-hűjányt sok tájon a nyeredő szép sarju helyre pótlánja elannyira, hogy takarmány szükségétől nem tarthatni. *)

Liszt Ferenc zongoraművész hazánkba azonnal Konstantinápolyba érkeztekor szultán ő fenségéhez hivatott. Azt mondják: hogy a Hon terü oda nem kísérheté; hanem a helyett Temesvárfelé fordult, hova teljes életnagyságában, s kívánt friss egészségben török turbánnal fején sz-rencsösen megis érkezett. Jelenleg ott mulat, fátylós zenével várandó egy primadonnát.

A nemzeti színház bérelti lejenek első évnegyede a tegnapi nappal lejárt. Megszámolandjuk: hány új bérlő szerzetett a lefolyt juniusban oly gyakran adott bérlészetünetekkel? Azt fel sem merjük tenni: hogy az eszélyes tapintatu rendezés, s a világos ígérlet ellenére egymásután felerőszakolt bérlészetünetek többet onnét el is riasztottak volna.

Van eső elég, gyászos fájdalmára a fejér nadrágoknak, s téglaszín kalapoknak, meg a nagy kráglíknak, mert a kráglíknál drágábbak az esernyők: ellenben annál nagyobb örömküre a tejárusoknak, kik az aránytalan vegyítésért még az erélyes rendőrség által sem vonathatnak fel-le, nagyobb hatalmasság rendelkezvén az esőről; az ő hibájok csupán az, hogy edényeiket nem fődik be, ez azonban megbocsátható: minden szentnek is maga felé állván a keze. —

Landerer és Heckenast nyomdájában megjelent a honi izraeliták között m. -nyelvet terjesztő pesti-együtt felsőbb helyen kegy. jóváhagyott alapszabályinak könyve. A derék egy-lettel nemzeti irodalmunk művelése terén üdvözölni jól esik lelkünknek; és el nem titkolhatjuk abeli ohajtásunkat: vajha ezen egylet derék szelleme hazánk minden izraelita községeit átlengené; csak így lenne idővel elenyészthető azon el-lenszenv, mely jelenleg az aljas üzletekkel foglalkozó hébe-rek ellen a lakosság nagyobb részét elfogulva tartja; s csak így lenne remélhető, hogy a teljes, de okszerű emancipatio nagy eszméje már a legközelebb országgyűlésen mint szentesített törvény fogna alkotványunk boglárkövei közé igtat-tatni. ☉

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

ESZGERGAM VÁRMEGYE KÖZGYŰLÉSE junius 22—24kén Andrassy Mihály elnöklote alatt erélyesen folyt le. 1) Elnök ur az inség miatt középpontban működő állandó választvány nevében röviden értesíté a kk. arról, hogy tanácsosnak látták, miután a kir. városi szombati heti vásár alkalmakor 10 óra előtt adózóink a vevéstől eltiltat-tak — a vízi városban szerdánként vásárt behozni; különben a kebelbeli uradalmaknak méltányos kiemelésével, melyet jobbjágyaik iránti atyáskodásukkal érdemeltek, — nyugtatólág érinté, miszerint éhenhalás istennek hála! egy-esetben sem fordult elő, vidéki elnyomorodott tótot még is 3at nyomott el a láb, melyet ide magukkal hoztak, a szántó-földek mind bevettévk s legszébb reményre jogosítanak. — 2) Felolvastott kir. helytartónk István főherczegnek üdviratunkra küldött válasza, melyet Prágából pünkösztő 1jén irt; melyben a fenségesnek azon nyilatkozatai, mely-lyekben jelenti, hogy magasztos czélul tüzte ki atyja szelle-mét követni, és: „egy legyen munkálkodásunk czélja, a köz jó s velünk lesz Isten áldása is“ az öszszegyült kk. és rr. szeretetét harsogó éljeneznek fakasztotta ki. Mária-Doro-thea főherczegasszony válaszirátát is kedves figyelemmel hallgattuk és fogadtuk. 3) Szögyényi László alkanczellár felelete böles belátása s meleg lelkiületének szép sugárza-ta is jólesett mindnyájunknak. 4) Temesvár sz. kir. város-nak a polgári rend szavazatát országgyűlésen előleg tár-

*) Sarjuterésre az alföldi víz nem járta síkságokon nyirkos időjárás szükséges, ha tehát ez ilyen lesz aratási, fordási s nyomat-tási szakon, mi a sarju-növesi idővel öszszevag, — vajjon nem esirázik e ki az élet kalangyák s asztagokban s a nyomatás nem válik e ezáltal kárnémülk ugyszólván lehetetlen? Hol pajtákba ta-ka-ritható az élet és ott bármely időben kiesépelhető, mint az időjós lak-környéken, — ott ugyan kár nélkül történéthetik a cséplés vagy nyomatás, de nem úgy, a csértlén, pajtátlán s nagy terjedékű al-föld vidékein, hol még az anyaszénát sem hordhatni és rakhatni be-kir-nélkül gyakori esőzésű időben, mit sarjuteremés mellőzhetlenül kíván; a gyakori esőzés pedig mind az anyaszénát mind a letakart e-letet és szalmáját megzonthatja. Ily károk arányában kívánatos lehet e a gyakori esőzésű sarju-termesztő időjárás átföldön? Szerk.

gyaltatni kívánó felszólítása utasítással foglalkozó választ-ványunkhoz utasított. K. S. tb. ez alkalommal a káptalan-nok szavazatának is követek által sürgetendését utasít-sul kívánta tüzetni, valamint a kerületeket és kir. táblát is szavazattal kívánta elláttatni. B. J. tb. a káptalanok és ke-rületek szavazatát törvényeseknek tartja, de a kir. táblát mint birót ismeri, és szavazatát nem pártolhatónak véli; R. P. épen azért világos utasítást szorgalmaz. Elvileg kimon-datott: hogy a káptalanok és kerületek szavazatát pártoljuk, az utasítás mindazáltal a választvány által indítványoztas-sék. — 5) Marosszék rokonszava szívélyesen üdvözölte-tett; de mi a részekre vonatkozó törvény végrehajtását már szorgalmaztuk. 6) Borsod megyének István főherczeg ná-dorrá választatását és a József nádor emléktét indítványzó irata, miután eziránt teljes meggyőződésünk szerint ő fel-ségét már alázattal megkértük, miszerint alkalmat nyujtani méltóztassék, hogy közönségünk alkotványos uton István főhg kiütetése által is, fini s jobbjágyi hű érzelmét tanu-sithasa; de más részről választványt biztunk meg egy nagyszerű József-emlék emelése tárgyában adandó utasi-tás véleményezésére; tudomásul vettük. — 7) Ugoesa em-lékre vonatkozó irata szinte választványhoz küldetett. — 8) Heves megyének a parádi botrány s ennek követke-zése a kir. biztosság iránti körlevele nagy hevesen vitat-tott meg. B. J. tb. pártolá a hevesi felszólítást. V. I. kano-nok a jó rend tekintetéből nem lát sérelmet, mert ő felsé-gének van felügyelési joga s ha látta, hogy egy hatóság nem teljesíti tisztét, ő felsége kormányának kötelessége az igazság-kiszolgáltatásra ügyelni s azért inkább hálás kö-szönetünket érdemli. P. L. valóságos sérelmet lát. M. I. ta-nár országgyűlési utasításokkal foglalkozó választványhoz véli utalni, miután ez orsz. gyűlési kérdéssé lesz ugy is. R. P. nem lát sérelmet, H. M. pártolja a köriratot. P. bővebb tu-dósítást kérjünk Hevestől. H. Zs. szinte pártolja a levelet, mert világos a törv. hogy biztosok által a megyék ne zak-lattassanak. R. P. a gravaminális rendszernek nem barátja, de igen is az igazság pártatlan, rendes kiszolgáltatásának. T. S. az irományokból kitűnik, hogy ő felsége kormánya o-kot talált nyomozásra. K. M. ügyvéd ugy látja, hogy ezen eu-ropai híru botrány az ellenzékiek részéről hadüzenet volt a conservatívoknak; helyesli a kormány tettét, s így har-madfél óráig tartott heves vita után a többség határozattá tette, hogy a levél tudomásul vétessek. — 9) Miután a kir. város tanácsa a listárszabásnak ellenszögült, sőt a me-gye ezen joga ellen is kikelt, ellene actio rendeltetett. — 10) A kir. város szerdai hetivásárookra is szabadítékot nyer-vén, az kihirdetett, noha ennek két kebelbeli uradalom ellenmondott. — 11) A helytartótanácsnak 1846ki kará-esonbó 15kén 48,188dik szám alatt kelt intézvénye, mely a jobbjágytelki nemesekre a közmunkák kivettetését szorgal-mazza, választványi vizsgálatra bízott, melynek véleménye vala: ámbár elismeri, hogy az 1844: 9d. t. cz. minden jobbjágyot közmunkára kötelez s az 1836ki 11d. § szerint az adó terhe is éri a nemes jobbjágyokat, de figyelmeztvén az 1844ki 9d. t. cz. 7d. §-ra, mivel ez kijelenti, hogy azok, kik a fenálló törvények szerint ekkorig közmunkára nem köte-leztettek, ha csak a törvény világosan nem terhel, nem kö-teleztethetők, a 8d. § pedig mondja, hogy a fent vagy is első 6§§ előszámlált terheken kívül, minden egyébtől men-tesek, már pedig azokban a nemesekre nézve munka nem említtetik, azért a jobbjágytelki nemesek közmunkákra nem szoríthatók. Ez határozatba ment, mi végett felirunk. 12) A husára aug. 20ig 15kra emeltetett; azután 14re csökken-tetik; a borjúhus 18 kiban állapított meg. 13) A jövő je-lentéses közgyűlés oct. 5kére tüzetett ki. — 26án piaczun-kon a gabnaár tetemesen esőkent, a tisztabuzának sza-puja (köble vagy két pozsonyja) 32 vft., rozse: 24 vft., ku-koriczáké: 18 vft., árpaé: 16 ft., zabé: 9 vft.

ZÓLYOMMEGYÉNEK folyó junius hónap Skán tar-tott közgyűlésén fő tárgy, mely a rendeket leginkább fog-lalkodtatá, a népesség és drágaság volt. Főispán ő mlga szokott elnöki beszéddel nyitván meg a gyűlést, azonnal szönyegre hozott a felső vidékre kiküldött kir. biztosság irata, melyben jelentetik, hogy ő felsége Zólyom megye a-dózóinak inségén segitendő e czélra kölesönként négy ezer pfrtot, a katonaság élelmezése könnyítésére pedig két ezer ötszáz pfrtot rendelt kiadatni. A rr. ezen fejedelmi bö-kezüségét örömmel fogadák ugyan s e miatt köszönetre is köteleztétk; mivel azonban az adomány kölesönként nyujtatik az éhezőknek, szó támadt: vajjon elfogadtassék e mint kölesön, s ha igen, kifizettetése iránt ki kötelezze magát le? Idő- és kedély-kimélés tekintetéből ezen kérdések eldöntése a f. eszt. augusztus hóban tartandó gyűlésre halasztott. Addig pedig az inség-ügybeni intézkedésre megbízott választvány hatalmaztatott fel a megadott öszszegyet a nép segélyére fordítani, hogy t. i. rajta gabonát vásárolván, ezzel a szükölködőket se-gítse. —

Öt sz. kir. város levén nemes Zólyom megye terüle-

lén, gyakran merült fel hol egy, hol más szónok megem-lítése folytán kérdés: birnak é ezen hatóságok küldöttei a közgyűléseken szavazattal, vagy nem? Eldöntő lépés e kér-désben sem tétetett eddig, most azonban az éhség és inség közepett a rr. többsége oda nyilatkozott: hogy a sz. kir. és bánvárosok küldöttei a megye közgyűlésén s tisztválasz-tásain két-két szavazattal fognak ezentul birni, melyet — természetesen tetszésök szerint használhatnak. — Nagy szüksege éreztetvén megénkben egy dolgozóháznak is ki-vált ma, midőn a dologkerülök csapata inség leple alá vo-nulva valóságos zsarlóként lépnek fel a meglopott könyör-nek: a rr. egy ilyen intézet felállítatását szinte elhatázzák s az erre vonatkozó terv elkészítésére R. A. első alispánt bizák meg, ki tetszése szerint hihatja oldala mellé választ-ványképen azokat, kiket illy tervkészítéshez képességgel biróknak hisz.

A megye mérnöki állomásának betöltése járásonként kihirdetett, mely szinte az augusztusi közgyűlésen fog teljesített a rr. által, minthogy főispán ő mlga ezen vá-lasztási jogot ez esetre a rendeknek kizárólág engedé át. A hus ára 14 v. kr-ra emeltetett.

CSONGRÁDMEGYÉNEK junius hó 7kén s követke-zett napjain főispán helyettesi elnöklet alatt tartott közgyü-lésén mindenek előtt az alispáni jelentés olvastott fel a megye állapotáról, melyben ez a lehető legszomorubbna festetik; a közbátorság feldulva, a rablások gyakoriak, a nép inségben szenved, adózási kötelességit nem teljesitheti, s így adósságok nehezülnek közpénztárára stb. A rr. tize-zer pforint kölesönt fognak kérni a nm. helytartó tanács-tól a népesség enyhítésére, ugyancsak ez által lerovandó. A közgyűlésileg megállapított gabna-kiviteli tilalom köz-gyűlésileg is megerősítettett mindaddig, míg a szomszéd-megyék ezen tilalmi rendszert meg nem szüntetendik. — Csongrád rendei egyébiránt kijelentik ezen intézkedésük mentségére azt, miszerint ezt önvédelmők tekintetéből ten-niök kötelesség; egyébiránt pedig, mivel hasonló elzárások csak nagyitják a bajt, a közgyűlésből felirat határozottat a nm. helytartó tanácshoz, hogy a hatóságok közt ezen tilalmi végzéseket semmitse meg. Kineveztetett még egy tel-jes hatalommal felruházott választvány is, mely az inséges-kedők segélyezésében járand el s egyuttal a nyomor eny-hítésére eddig járultaknak megyeileg köszönet szavaztatott. István főhg és özveg nádornó ő fenségeik levelei felolvas-tattak s a kir. helytartót körutjában üdvözölnő küldötségg nevezetett ki. A hus ára 14 kr-ra emeltetett.

MÁRMAROSMEGYE. (Szigetun junius 10én) Majus 27én kezdett évnegyedes gyűlésünk főtárgyait az inségle-háritás körüli intézkedések tették s miután a megyei ne-messég már több áldozatot nem tehetett s a megyei segítő források kiapadtak, megérkezett ő felsége kegyes fölségél-lő kölesöne is, s az adózó pénztár rovására száztóli 4 ka-matra 10 ezer ftot vettünk fel s abból vetőmagot vásárol-ván egy részét 8 frtonként a szegények között kiosztottuk. Primás ő herczegsége által a megyei szegények fölségél-lésére szánt 500 ft kedves en vétetvén s méltányol-tatván, ez emberbaráti jótékonságáért a szenvedő embe-riség nevében köszönetünket nyilványítandjuk. Egyértel-műleg továbbá septembri közgyűlésünkig, a pályinkafőző kazánokat kivétel nélkül eltöltöttük, mint szintén e megyé-ből nagyobb mennyiségben nyereség végett gabona-kivi-telt is, szabadon hagyatván az átviteli kereskedés, s hogy ezt a megye tenni kénytelenítettett, az okozá, mivel több i-degen zsidó e megyét ellepvén pár nap alatt a kaphatott élelmi szereket felrugtatott áron megvásárolta s a helyett, hogy az ő felsége által kegyesen megengedett vámentes behozatalt használták volna, e fogyasztó megyét, ha ez in-tézkedések nem tétetnek, a legnagyobb zavarba hozták volna.

Örvendetes tudomásul szolgált főispáni helytartónk azon értesítése, hogy ha akadály nem jó közbe, István fő-herczeg s királyi helytartó az idén e megyét is meglátoga-tandja. Ha eljövend, tapasztalni fogja, hogy e honszlegleten sincs polgár, ki őt, mint a felejthetlen nádor méltó fiát, szive legtisztább mélyéből ne szeresse s iránta kegyelettel ne vi-seltessék.

A nmlgu helytartó tanács megyénk azon végzését, miszerint a postán érkezett hivatalos, megyéhez intézett le-velek felbontását a felelősségre nem vonható főispáni hely-tartóktól megtagadta, s azt az alispánoknak tette köteles-ségül — megsemmítette; megkértük azonban ő felségét, hogy a megyének e törvényes határozatát maga épségében hagyni kegyeskedjék.

Vettük Jármay Imre k. tanácsos urnak mint az 1843ki követválasztási kihágások megítélésére végett kirendelt tör-vényszék elnökének is levelét; melyben az idéző levelek megküldése mellett az alispáni hivatalt többek között az ir-ánt is megkereste, hogy egy felperesi tolmácsoló irnokot rendeljen a törvényszékhez; a megye állatván, hogy nagy részben e megyei nyelvekben járattan bírák, legjobb szán-

dék mellett sem nyújthatnak elég garantált a lehető befolyások ellen, megkéretett ő felsége, hogy főispáni helyettes elnöklése alatt megyei ülnökökből alakítandó törvényszékre, melyek e szerint kevesebb költségbe is kerülend, lenne kegyes bizni ez ügy-eldöntést, mert azon törvényszék költségét fedezhetni a szegény alperesek elmarasztaltatásuk esetében sem volnának képesek s minden esetre az, mennyiben még e megyei ügyészi hivatalt is egészen mellőzve idegen felperes neveztetett ki — sérelmül jegyeztetett fel.

Körlevelek közül, a hevesi a parádi események tárgyában pártoltatott, Ugozás a polytechnicumnak a dícsőült nádor emlékére leendő felépítése iránt, valamint a többi is válaszványhoz utasítottak. — Szóllósy Balázs.

BUDA. Juniusban A' közgyűlésben egyesült választó polgárság azon hitben él, miszerint a hazafini kötelesség a fenálló törvények eltűrése vagy kénytelen követése által teljesítve nincsen; hanem szükséges, miszerint főképen a nemzet léteges fejlődésére számított törvényeknek köz és magány-életben minden becsületes módon érvény s minél terjedelmeseb divatozás szerzettessék. Illy létesítő törvények közt főhelyen állónak tekinti azt, mely következtvényeiben a nemzetiség megállapítását vagy is egy népnek önmagából merített és így saját fejlődésű életét biztosítja. Ezen törvény hatását előmozdítani folyton igyekeztvén a polgárság ezt jelenleg tanúsítani az által is kívánja, miszerint köz emlékek, melyek a multat a jelennek összekapcsolják és a jövődóhoz szólnak, e fővárosban már alig léteztvén, birtokának azon völgyeit és bérzeit, melyeket maradandó emlékül a természet képezett haszonra és élvezetre, nevelkedésére, melyek a régibb vagy újabb történet némely szakaira vagy eseményire emlékeztetvén, vagy legalább országos nyelvből merítettvén, a közcél — t. i. a nemzetét olvadás megközelítésére untalan intse mind azokat, kik azon tájakon örvendnek és kéjelgnek, vagy azokat mivelik és szorgalom veritékével hasznosítják. Ezekképest következő elnevezések, melyek nagyobb részben Döbrentei Gábor kir. tan. ur és a magy. tud. társaság rendes tagja jegyzeteiből merítették, rendeltettek jegyzőkönyvbe igattatni:

1. ször R é z m á l — az eddig volt kalvária és kőbánya helyett, nem azért, mert e helyet Gül baba „Rózsanya“ a régi török dervisnek síremléke most is jeleli, hanem mert ezen elnevezés, mely Rózsahegyét jelent, már egy 1394-ben kelt oklevélben is feltalálható imigyen: *Magistratus cittis Buda de vinea in territorio suo Rémál vendita fasionales edit. Fejér György Cod. dipl. XII. 253 lap.*

2. ször S z e m l ő h e g y az eddig volt József-hegy helyett, ez elnevezés oka t. i. egy József-szobor, régen elpusztultván — így nevezeték, mert a hagyomány és a létező tervek utmutatása szerint Buda utolsó ostrom-alkalmakor a roppant hadsereg éjszaki részének fő őr- és szemlélőhelye volt.

3. ször V é r h a l o m az eddigi Ferenczhegy helyett — Már Zsigmond király idejében itt takarítottának el a belbékéltenségek folytán kivégzettek tetemei. Jelesen Turóczy *Chronica hungarorum* 4d. része 7. fejezetében ezt mondja: *postquam sanguinem animasque hi milites simul fudere, sacratam capellae nostrae viatici in suburbio dictae Cittis (Buda) habitae coemeterii tellurem pressere, értvén az 1393d. évbensz. György utcájában lenyagakozott hédervári Konth Istvánt 32 dalia társaival. Ugyanezt tanúsítja Bonfinius *rerum ung. decadis* 3 lib. II. 1568i kiadásának 402d. lapján. Ugyanide hozott a Mária Magdolna várbeli és udvari magyar szentegyházából 1457d. évben Hunyady László teteme hajnalban, honnan Szilágyi Mihály Turóczy szerint elvitette, ki így jelenti: *Michaël Szilágyi tumulum dicti comitis Ladislai adiit, lunisque ejus exhumari faciens, illud simul cum cunctis sibi circumstantibus deplanxit ac tandem transylvaniensem ad Albam transferri faciens idem paternum juxta sepulcrum in multis obsequiis condere fecit. Parte 4ta cap. 64 — lásd Ranzanus Index 28 — Schvandtner 1766 év 494 lap Bonfin. decad. 3 lib. 8. 522 lap.**

4. ször M á t y á s - h e g y, mint eddig is Hunyady Mátyás királyról neveztetett el, és az óbudai reformatusok ajkán még most is Mátyás király hegye, azonkívül egy névtelen német író ezeket közli róla: *item einer (Berg) heisst Vaskapu, der anderte Matthias király hegye etc.*

5. ször A r p á d - o r o m vagy orma, eddig Gaissberg, mit e következők ajánlának: *Anonymus* ezt írván cap. 52: *906 dux Árpád migravit de hoc seculo, qui honorifice sepultus est supra caput unius parvi fluminis, qui descendit per alveum lapideum in civitatem Attilae Regis, ubi etiam post conversionem hungarorum aedificata est ecclesia, quae vocatur: Alba sub honore b. M. V. E' templomról a' 17d. század elején élt német író ezeket mondja: *templum b. M. V. ist unweit von des Frankl Pödechen Mill, allwo rechter Hand auch ein Closter gestanden hat zwischen Fereigház; azaz: fejéregyház. Említi ezt Mátyás király 5ik Sixtus r. pápához 1479ben írt levelében is, lásd Eggerer *Annal. ord. S. Pauli Viennae* 1663 p. 252 és Bonfin. deca. 1. libro 9, 171**

lap. nemkülönben Ranzanus Péter 1 indexében. A' kérdéses patak pedig, mely legott malmot hajt, a Kecskehegy, most Árpád-órom, óbudai tövében most is az országúthoz közel foly, ide hajlít még az, hogy a magyarok a keresztyén hit-elfogadás előtt mindig kut — vízfő vagy szikla mellett áldozván (László decr. l. t. cap. 22) e' helyeket különösen tisztelték.

6. ször T ö r ö k v é s z (eddig Rochusberg — Fruchtbare Ried és Ochsenried —) Szulejman nagyvezér háromszor kísérlette vala Budavár védsérgét szaporítani. A' 8 ezernyi első jancsár és spahi csapat, mely a budaörsi hegyek megöl a Nyékbe tört, a Pálvölgyön (Fruchtbare Ried) táborozott sereg által veretett vissza — 3000 ember veszte után. A' második 10 ezernyi csapat szinte azon tájon 2000ret vesztvén visszavonulni vala kénytelen. Harmadszor 2000 jancsár szánta magát el, hogy a hánya el nem hull, a várba beverekedik. Feszler száznak, Mailáth J. gr. 500nak említi megérkezését a várba, a többi keresztyén kard alatt vészelt el. Ezen nevezetes esemény emlékezte fentartására szolgál az említett elnevezés.

7. ször P a s a r é t eddig disznórét és zsirdomb. Abderrahman a vezér Annand Abeli Budának 98dik pasája kötelessége vitézi telyjesítésében 1686 a bécsi kapuról nyíló téren elesett s vele a török hatalom Magyarországban meglőretett, hogy el ne feledhesse ezen község soha, miként a magyar nagyok pártoskodása és irigykedése a fővárost s azzal az országot idegen kézre juttatta, és a pasák uralmának 150 évre utat simítván a nemzet kifejlődésének akadályt, miket elhárítani még most sem képes, már akkor halmozgatta — lón e' nevezet elfogadva.

8. ször N y é k azon terület, mely Árpád-órom és Bátor-hegy, Pasarét és hidegkúti határ között fekszik, eddig Leopoldfeld — Teufelsgraben — Hulsweide — Schwarzköpf — Hafnerbergl és Thiergarten. Ez elnevezés hajdani divatozása következtől derül ki. a) Oláh Miklós ezt írja: *ad septemtrionem foenarium est regis, cui nomen est Nyék cingens vallo non tantum silvorum montem, sed prata etiam latissima in ambitu trium milliarum hungaricorum feris variis abundans Lateri hujus adnectitur aula magnificae exstructa aedibus Uladislai Regis impensis; supra mons divi Pauli cernitur silvorum, monasterio fratrum Eremitarum et corpore Pauli primi eremite olim clarus. E' vadaskert tehát 1536ban, midőn Oláh ezt írta, még létezett, falainak nagy része, valamint az említett épületekronjai nemesak a régibb városi térképeken, hanem még helyben is láthatók. Említették még ezen Nyék Fejér Cod. dipl. IX. l. 151 — 152. lapon, és egy 1425ki oklevélben — ugy Nyirkállónál a' 275d. lapon.*

9. ször K u r u c z l e s eddig Maxengraben és Kuruczenwinkl. E' völgyes tájékban leskelődtek 2dik Rákóczy Ferencz hadához tartozott azon kurucz csapatok, melyek e város lakosait hosszabb időre zaklatták, mi a városi jegyzőkönyvekből, melyek szerint a karhatalom többször rendeltetett ki, és Miller Epitoméjének 140d. lap. jelesen e szavaiból kitűnik: *„Asseclae Francisci Rákóczy intra territorium huius cittis oppido comparuere sat. Operarios in vineis saepe infestant, et quos potuerant, trucidarunt etc.*

(Folyt. köv.)

ERDÉLYI ORSZÁGGYŰLÉS.

A' jun. 9én tartott LVIII. orsz. ülésben a' határrendezés és birtok-elkülönítés tárgyában tett javaslat pontjai folytatólóg még ezek: **39. §.** Mi a' határrendezést és e' végre fordított költségeket illeti, a) Hol törvényes határozat már volt, a' költségeket birtokaik arányában mind azok hordozzák, kik határbeli illetőségüket elkülönítve kapták ki. b) Hol határozat nem volt, a' rendezés költségeiben, akár van elkülönítéssel öszszekötve, akár nincs, mindenki birtoka arányában részt venni köteles. c) Midőn a' költséget minden birtokos aránylag hordozni köteles, az urbéresek semmi költséggel nem terheltethetnek, csupán a' megkívántató napszámokat, fuvarokat kötelesek ingyen kiállítani. d) A' törvényszék tagjai hivatalos kötelességök folytatása alatt, mihez a' kiszállási s haza utazási napok is tszámítandók, az élelmen kívül 1 rf. az elnök azonban 1 rf. 40 kr. díjt vesznek. Ezekon kívül a' vonatok költségei is megérintendők. A' jegyzőt olly irományokért, miket mint bírósági jegyzőnek kötelessége készíteni, millyenek a' jegyzőkönyv, fogalmazások, ítéletek, perlaistrom, sat. napidíján fölülkülönös díj nem illeti. De az ezekből valamelyik fél kívánságára megirandó párokért és kivonatokért, a' törvényes díjt veszi. e) A' költségeket, hanemha arról a' felek másként megegyeznének, a' felperes előlegezi, melyeknek a' 36ik §. szerinti elhatározásakor ha találtnának olyanok, kik az előbbi d) és b) pontok szerint a' költségekben részt venni kötelesek, és önként részüket le nem fizetnék: a' törvényszék azokat, kik a' költségeket előlegezték, a' részt venni kötelesek földbirtokaiból, a' megítélendő arányhoz képest törvényes becsü útján kielégíti. A' költségekben illy módon elbecsült és elfoglalt birtokrészt, törvényes

zálog (judiciale pignus) természetével birand. f) Fáradság czíme alatt semmi nem számíthatatik. g) A' határ rendezésre vagy elkülönítésére tett költség, mint a' birtokon fekvő törvényes bérház, úgy tekintendő. **40. §.** Ha valaki az első bírósági törvényszéket kiszállásában vagy munkálkodásának bár mely pontján egészen annak teljes bevégzéséig meggátolná, vagy annak ellenszegülne: a' törvényszék följelentésére, a' törvényhatósági főtiszt kötelessége leend segélyről (assistencia), szükség esetében katonai erőről is gondoskodni, hogy a' törvényszék munkálkodását tovább folytathassa. Az illy módon szükségessé válható segély, vagy katonai erő költségeit a' meggátoló és ellenálló hordozza. Valamint a' végrehajtási szokott lépéseknek, úgy ellenállásnak, visszaverésnek és duló köz és katonai erők iránti szokott felekezéseknek, följeviteleknek, törvényes menedékek használásának és az ezen törvényben nyilvánosan kifejezettek kivül más folyamodásnak, és ezek által okoztatható perfüggésnek a' jelen ügyben semmi helye nincs; birtokon kívül csak három év alatt megindítható novum gratiosum hagyatván fen. **41. §.** A' felek közül, ha valamelyik a' kiszakasztatásban és kézbeadásban vagy a' költségek körül is sérelmet találja, azt legfőbb félvél alatt a' kir. főkörmányszék előtt folyamathatva teendő reportatio útján orvosolhatja. **42. §.** Ezután határozatlyok (rendezések) csupán a' jelentörvényben megállított perfolyam szerint indíthatnak és folytathatnak. **43. §.** Határozatlyt követelhet bárki, elkülönítés nélkül is, de a' peres felek közül akár-melyeknek joga van, illetőségének elkülönítve kiadását, az 1ső és 2ik §ok értelmében ugyanazon perben megkívánni. **44. §.** A' most folyamathat levő, de még derekas ítéleten keresztül nem ment határozatlyi perek, akár-melyik fél kívánságára az ezen törvényben felállított törvényszékhez áttétetnek és a' birtok külön kiszakítására is kiterjeszthetnek. **45. §.** Az olly határozatlyi pereknek, melyekben már derekas ítélet kelt, mindenesetre az eddigi törvények szerint a' megkezdett székeken végkép el kell határozatniok. **46. §.** Végképen ellátott, de még végre nem hajtott, ugy szintén a' 45. §. értelmében ellátandó határozatlyi ügyeket, szintén joga van akár-melyik perlekedő félnek a' végrehajtás előtt, ha illetőségét külön akarja kiszakasztatni, az ezen törvényben felállított törvényszékhez áttétetni, mely törvényszék csupán ezen kérdésre nézve fog határozatni, de a' részesülés mértékét illető, s már ítéletesen meghatározott többi elvet újabb ítélet tárgyává nem teheti. **47. §.** Az eddigi akár egyeztetés, akár pedig törvényes határozatly alkalmakor történt elkülönítések maguk erejökben hagyatnak, kiigazításnak csak annyiban levén helye, a' mennyiben az akkor netalán elkülönítetlen hagyott birtokok és közlegelők is felosztathatnak. Ha illy elkülönítések alkalmakor az urbéresek megkárosítottak volna, fenmarad az urbéri törvények értelmében lehető követelésök. **48. §.** Azon esetekben is, midőn határozatlyon keresztül ment helyeken csak olly közjavadalom arányosítása, melyek limitatio alá esnek, vagy közerdők vagy állandó közlegelők vagy más fenmaradt közhelyek felosztása, vagy pedig az urbéresek részéről a' jelen törvény keletkezése előtti elkülönítések kiigazítása kívántatnék, a' törvénykezés fenebbi mód szerint történnik, a' költségeket többi esetben aránylag minden birtokos, a' legutolsó esetben, midőn t. i. a' megtörtént elkülönítés forog fen, azok, kik birtokaikat elkülöníteni kívánták, hordozván. **49. §.** Ezen törvény alkalmazását sem a' közönségek lehető kiváltságaik, sem az urbéri kötelesek, sem az urbéri tartozások iránti gyakorlat, sem a' telki haszonvételek eladása iránti szerződvények nem gátolhatják.

A' LX- és LXI dik országos ülésekben junius 17- és 18án az örökváltság kérdése volt tárgyalva. A' két napi tanácskozás eredményét elnök ő nm. következőkben terjesztette elő. Az urbéri VIII. t. cikk nyomán 's a' kk. és rr. határozata következtében kilúzte volt, ugymond, az örökváltság kérdését. A' kk. és rr. tanácskozás alá vevén e' tárgyat, Hunyadm. egyik követe egy javaslatot terjesztett elő, melynek 1. §a így hangzik: „A' jelen törvény cikk erejénél fogva minden, 12 évig vagy maga vagy elei által urbéri terheket hordozott urbéresnek, az általa használt telki állománynak, vagy az után járó csak egyes tartozásoknak is, bármely cím alatti megszerzésére és birtoklására mindazon törvényes engedélyek megadatnak, melyek között szabad kezű tulajdonosaktól nemes szerzhethet, birtokolhat; önkint értvén, hogy a' vérségi viszsaszerezhetési jog továbbra is sértetlenül fenmarad.“ Ezen §. értelmének különböző módosítványai keletkeztek. Némelyek t. i. a' §. elején kimondott azon elvet, miszerint e' törvény cikk javalmával csak olly urbéres élhet, ki maga vagy elei által 12 évig urbéri terheket hordozott, akép kívánták alkalmazni, hogy a' ki 12 év óta e' hon polgára volt, ha szinte nem hordozott is urbéri terheket, élvezhesse az alább megadott engedélyt. Egy más vélemény szerint a' §. ezen utószavai: „önkint értvén, hogy a' vérségi viszsaszerezhetési jog továbbra is sértetlenül fenmarad,“ ki lennének hagyandók, vagy így

módosítandók: „a törvényes örökösek visszaszerezhetési joga” stb. Harmadik módosítvány K. D. ítélőmester uré, melynek tartalma következő: „A HK. III. r. 30. cz. e' részbeni módosításával urbéreses is, kik vagy maguk vagy eldödei 12 évtől fogva már e' hon polgárai, az általok használt urbéri állományok azok után járó csak egyes tartozások iránt is földesuraikkal perennalis fassiók tételére feljogosítottak.” Mindezen módosítványok a felolvasott javaslat értelmében tettek. Keletkezett ellenben egy más indítvány, mely szerint a' hunyadmegyei javaslatban nem levén kifejezve az örökváltság eszméje, hanem csak ideiglenes szerződés, ki kellene mondani, hogy az urbéreses urbéri tartozásai megváltása iránt földesuraikkal örökösön is szerződhetnek, és az ilyen megváltási összegek a' megváltott jószág természetét ölték magukra. Merültek fel még ezeken kívül némi egyes észrevételek. Némelyek az örökváltság kérdését el kívánták halasztani, míg az ósíség eltörléséről törvény-hozatal leendő szövegében. Mások csak addig kívánták az elhalasztást, míg a' r. b. e' tárgyban a' kk. és rr. határozata következtében tervet dolgozván, országgyűlés elibe terjesztendő. Némelyek ismét a' r. b. urbéri munkálataiban kifejezett véleményét pártolták. Azonban egy véli szóló elnök, hogy az elhalasztás iránti vélemény belé olvad a' hunyadmegyei javaslatot pártolókéba, valamint a' r. b. tervét pártoló azokéba, kik az engedélyezett örökváltság elvét tisztán ki kívánják mondani. Ehez képest tulajdonkép három vélemény áll egymás mellett, mert a' negyedik, mint szóló elnök előbb érintette, csak a' hunyadmegyei javaslatból némi kihagyást tárgyaz. A' hunyadmegyei javaslat értelmében röviden oda megy ki, miszerint az urbéres épen úgy megvásárolhatja és bírhatja urbéri állományát, mint a' nemes ember. A' m. K. D. ur módosítvány épen ezt teszi, mert nincs benne kifejezve, hogy a' szerződés felbontatlan legyen é vagy ne, erről törvényeink különben is rendelkezvén. Csak a' harmadik vélemény áll tehát a' hunyadmegyei javaslattal szemben úgy, mint azzal merőben ellenkező. Szóló elnök azt gondolja, hogy mint közép véleményt előbb a' m. K. D. urét kell kitűznie 's ha ez pártolásra nem talál, akkor tűzi ki a' két szélsőt. Közügyig. szerint a' m. K. D. ur módosítvány sokkal közelebb áll a' hunyadmegyei javaslattal ellenkező véleményhez, mert szóló perennalis fassió alatt törv. értelmében felbontatlant ért. Elnök: Maga Verbőczy tisztán megkülönbözteti a' perennalis fassiók fajait, 's olyannal, millyenről jelenleg szó lehet, épen nincs a' felbontatlanság eszméje összekötve. Egyébiránt ha a' kk. és rr. kívánják, szóló elnök kitűzheti a' két szélső véleményt is. Fogarasz. Méltóztassék előbb csak egyet tűzni ki; mert akármelyik nyerjen többséget a' kettő közül, a' harmadik pártolójai el vannak attól zárva, hogy szavazhassanak. Szóló előbb az örökváltságot pártolókat, ha ez elesik, a' m. K. D. urét, 's ha ez sem nyerne többséget, úgy véli aztán a' hunyadmegyei javaslatot kitűzendőnek; még pedig ezt is kétféleképen, t. i. eredeti alakjában é vagy az indítványozott kihagyással? Egy k. t. b. Miután Verbőczy szerint a' perennalis fassió három féle, a' m. K. D. ur módosítványát olyannak tartja, mely különböző magyarázatokra fogna alkalmat szolgáltatni. Dobokam. főisp. Legyünk előbb tisztában a' dolog lényegével, szavak felett aztán könnyű meggyezni. Lényegileg a' vélemények kétfelé oszlanak. Egyik fél azt mondja: válthassa meg magát az urbéres örökösön. A' másik fél szinte nem ellenzi a' megváltást, csak hogy az ósíség körébe ne vágjon. Ha az elvet a' többség elfogadja, csak arról kell gondolkoznunk, mikép fejezzük ki leghelyesebben. Szóló nézete szerint a' m. K. D. ur módosítvány ez értelmet legjobban kifejezi; azonban ha némelynek a' perennalis szó miatt lenne aggodalma, tegyünk valami czélszerűbbet helyébe, például ezt: „bármí czím alatti” Elnök: Ép ezen indokokból szóló elnök is olly közép véleménynek tartotta a' m. K. D. urét, mely a' két szélsőt egyezteteti. Ebben legkisebbé sincs az ósíség véleményezve.

Szóló elnök nyíltan kimondja, hogy az örökváltságának, az urbéri és ósíségi viszonyok jelen stadiumában nem pártolója, a' mint más alkalmakkor is nyilvánította. A' tárgy meg van vitatva, most talán csak a' szavazás van hátra. Doboka főisp. Mielőtt szavaznánk, talán jó lesz megkísérteni a' vélemények egyeztetését. Hát ha a' törvényidézés kihagyásával mindnyájan megnyugvásukat találják a' m. K. D. módosítványában? Sokan. Halljuk, miképen hangzik a' módosítvány törvény-idézés nélkül. Egy k. t. b. szerint miután a' III. r. 30. tit. említése kimarad, csak annyit kellene belé tenni: az eddig létező törvények értelmében. Sokan: Így aztán semmit sem nyer az urbéres. (Zugás, kacaj.) Az előbbiktól. Valóban midőntörvények megtartása mellett szól, nem érdemel kacaját. Elnök: A' m. K. D. ur indítvány a' javaslat módosításokkal így hangzik: „Az urbéreses, kik v. maguk, vagy eldödei 12 évtől fogva már e' hon polgárai, az általok használt urbéri állományok vagy azok után járó egyes tartozások iránt is földesuraikkal bármí czím alatti szerződésre és birtoklásra feljogosítottak.” Azok, kik ezen

felolvasott módosítványt elfogadják, méltóztassanak felállani. (Felállanak.) A' többséget a' felolvasott módosítvány mellett látja. (Tartós zaj. — Néhányan fejenkénti szavazást kívánnak.) Elnök: Mihelyt kívánják, nem tagadhatja meg az egyenkénti szavazást. Egyébiránt előre megmondja, hogy fölösleges, mert a' többség bizonyosan a' m. K. D. ur módosítványát mellett van. Az a' kérdés tehát: az általa felolvasott módosítványt elfogadják é vagy nem? A' ki elfogadja igen-nel, a' ki nem nem-mel feleljen. (Ismét nagy zúgás.) Egyik ítélőmester olvasni akarja a' névlajstromot. (Ó nmlga csemetéssel eszközöl csendet.) Dobokam. főisp. Mielőtt egyedi szavazásra kerülne a' dolog, talán sikerülne a' véleményeket egyeztetni. Csak egy szót tegyünk még az ó nmlga által felolvasott javaslathoz 's e' szó: „törvényes” a' „bármí” után teendő. Fogarasz. Miután az ó nmlga által felolvasott szerkezetetszórólásra elfogadtuk, ne méltóztassanak bennünket többre erőtetni. (Ismét zaj. Csemetés. Itélőmester ismét olvasni kezdi a' névlajstromot.) Egy b. kh. Méltóztassék ó nmlga megmondani, mire szavazzunk? (Zaj. Csemetés.) Elnök: Miután egy indítványt három ízben felolvasott, felszólította a' kk és rr. et, hogy a' kik pártolják álljanak fel. A' többséget az általa felolvasott indítvány mellett látta. Némelyek ezen meg nem nyugodván, egyenkénti szavazást kívántak. Szóló elnök újabban ezen kérdést tette fele: elfogadják é az általa már három ízben felolvasott indítványt vagy nem? A' kik elfogadják, méltóztassanak igen-nel, a' kik nem, nem-mel felelni. Szóló elnök részéről igen-re szavaz. (A' szavazás elkezdődött.) Dobokam. főisp. Azon reményben hogy a' kk. és rr. utat fognak nyitni, mellyen a' véleményeket egyeztetni lehessen, nem-re szavaz. Zilahy. e. köv. Miután a' kérdést csak az utóbbi csend alkalmakkor érte meg tisztán, most már nem-re szavaz. A' szavazás eredménye lön, miszerint igen-165-en, nem-et 64-en mondtak és így a' K. D. ítélőm. indítvány a' határozattá vált.

Az urbér tárgyabani felirat elvei feletti tanácskozást elnök ó nmlga következő ülés teendőjeül jelölte ki.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. Az amerikai hadi mérnökári tiszt Hughes az amerikaiak cerrogordoi győzelmé felől köv. adatokat bocsátott köztudomásra: Scott tábornok, miután Veracruzban az előleges kormányt elrendezé, tovább nyomult az ország belsejébe a' régi országuton, mely észak-nyugat-irányban lassanként az egész országgal a' homokos és forró lapályu tengeröböltől emelkedik. Az első veszélyes pontot, a' „puente Nacional”, mellynek meghódíthatatlanságát a' mexicioiak annyira kiűrtöltették, az amerikai hadsereg minden ellenzés nélkül túlhaladá; Santa Ana nem bocsátkozott annyira le, hanem katonáival 's a' környék polgárhadával, összesen 14 ezer fővel, a' republica legjobb seregeivel, a' jól megerősített cerrogordoi szoros foglalta el, mely a' kies Jalapa város 's Antigua közt fekszik. Itt úgy látszik, a' világ semmiféle hatalma nem bírhatja őt állásából elűzni. Az országot fölött ugyan is, melly itt egy nevezetes folyó távol sziklamedrét, az ugynevezett Plan del Rio keresztül vágja, mindkét részről több mérföldnyi területű magasak, erős, meredek sziklák uralkodnak; aztán a' folyam-mederből emelkedve ugyanaz jobbra kanyarodik 's a' hegygerincek körül futva, magas várművek 's álgyutelepek által tökéletesen védett sziklás tér fölött vonul el. Ezen hegygerinc jobb szárnyát képezé a' mexicioiak állásának, miglen balszárnyát látszólag meghághatatlan hegyek hosszú sora fűd. Ezen két pont közt, mi 2—3 angol mérföldnyi távolságot tesz, minden hegyormon egy egy vármű meredez, mellynek erőssége minden vitézség 's hadműszettel gunyolva látszik dacolni. A' Cerro Gordo („magas halom”) bástyaként uralkodik az országot fölött mintegy angol mérföldnyire 's homlokúzával az amerikaiakat első közelségnél tökéletes megsemmítéssel fenyegeté; hogy e' szerint az állást elfoglalhassa az ellenség, lehetetlennek látszik; azon esete t pedig, h. azt körülkerülje, a' mexicioiak nem is gondolták. De Scott tábornok, ki a' homlok-megtámadás veszélyét jól átlátta, épen az előbbire veté figyelmét; ennél fogva jobbra utat nyitott a' homlokúzá el- 's az ellenség balszárnya megkerülésére; ezen mozgalmat azonban egy szökevény elárulá a' mexicioiaknak, kik is nevezetes erősítést küldöttek la Vega tábornok alatt a' baloldali várművei számára. Az amerikaiak feladata volt most az elent látszólag meghódíthatatlan állásból elűzni. Scott tábornok e' végre egy mellékutba vágott 's ez által sikerült neki az ellenség balszárnyával szemközt helyezkedni. Innen kezdődött ekkor néhány előleges kísérlet után 18kán a' sajátképi megtámadás. Egy várművet Cerro Gordo közepén, melly e' fölött egészen uralkodék, Twigg tábornok támadott meg, mig Worth és Shields tábornokok, kik külön vált hadlábokban indultak, a' baloldali erősítvények 's Pillow tábornok a' jobboldali várművek 's meredek lejtősé-

gek ellen fordultak. Legnehezebb feladat Twigg tábornoké volt, kinek meredek 's göröngyös uton az álgyukkal jól ellátott közép tűz ellen a' lejtőség mindkét oldalán működő álgyutelepek folytonos tüzelései közt kellett előnyomulni. Scott tábornok szárnymozgalminak fűdözéseül; csak a' lejtőség meredeksége öta itt meg az amerikaiakat tökéletes megsemmisüléstől. A' vitéz Harney ezredes — a' hadsereg „Bayard”ja vezérlete alatt rohantak legelő a' vadászok 's néhány osztály gyalog és pattantyusság, rémitő álgyu 's puskatüz közt, folyvást lelkesítve villogó kardjától 's a' csatazajt felülhaladó stentor szózatától derék vezéreknek, kinek óriási alakja 's hősies tartása barátot és ellent bámulatra készítének. Az északamerikaiak első sorai minthő a' nap sugarai előtt, elolvadtak a' golyózáportól, de visszataroztathatlanul nyomult a' hadláb előre 's egyik sziklatorlaszt a' másik után elfoglalva, az ellenséges pattantysokat ledöfő szuronyaival, 's az épen elfoglalt álgyuk öldöklő tűzét a' mexicioiak futamló csapatai közé irányzá. Ezen fényes haditettre Scott tábornok, ki egyébiránt nem legjobb egyetértésben állt Harney ezredessel, ez utóbbihoz lovaglott 's bámulását 's háláját melegen fejezé iránta ki. Valóban az ellenséget itt legnagyobb csapás érte, egyike tábornokainak, Velasquez (Valdez) csatátéren maradt. Az ellenség balszárnyán ezen vereség olly nagy félelmet támasztott, hogy Pinzon tábornok, különben derék mulatt-liszt, ki olly erős várművet védelmeze, összes legénységével Worth tábornoknak meghódolt. Nem olly szerencsés volt ugyanazon oldalon Shields tábornok, ki az illinoisi 's nyujorki önkéntesek fölött parancsnokolt 's egy, la Vega tábornok védelmezte álgyutelepet vala elfoglalandó. Erős álgyutüz közt kellett ezen állást elfoglalnia, miközben súlyosan megsebesítve maga is földre hullott. Ep olly kemény állást tapasztaltak az amerikaiak a' jobb szárnyon is. Pillow tábornok nyitá meg ott az ostromot a' Haskill tábornok alatti önkéntesekkel, midőn hirtelen egy rejtett álgyutelepből olly erős tűz irányoztatott hadlába ellen, hogy a' vezérezred majd egészen fölémésztetett 's a' következett sereg súlyos veszteséggel kényszerültek visszanyomulni. Épen új megtámadáshoz készüle Pillow tábornok, midőn az ellenség a' középponti veszteségről tudósítva tanácsosnak tartá a' meghódolást. 6 ezer mexicioi, köztük 5 tábornok 's nagyszámú más tiszték, rakták le fegyverüket e' napon, a' többi pedig megfutamolt ellenállás nélkül minden irányban. Kik itt tűzben állottak, legjára voltak a' mexicioi seregek, névszerint a' gyalogság, melly már a' buenavistai ütközetben olly vitézül harczott, aztán az összes rendes pattantyusság. Az elesetek és foglyok közt számos tiszt van, kiket Scott tábornok Veracruz meghódoltnál vitézségük miatt szabadon bocsátott; a' súlyosan megsebesültek sorában egy Heginger nevű német születésű tiszt is fordult elő, ki Veracruz ostrománál az ostromlók figyelmét magára vonta, mivel egy zászlót, melly nyeléről leszakított, kezében tartott magasan mindaddig, mig új nyelet hoztanak neki. Harmincz álgyu, többnyire jeles készületek a' sevillai öntödékből 's nagy mennyiségű löszert jutott a' győztesek kezébe. A' foglyok azon lekötételezés mellett bocsátattak el, hogy többé az amerikai seregek ellen nem hadakoznak; több tiszt egyébiránt 's köztük a' már egy ízben elfogott la Vega tábornok is, nem akarták e' feltételt elfogadni. A' leggyávább futamlók közt, kik a' csatát odahagyák, mielőtt azt elvesztették volt: „a' nyugati félgömb Napóleonia” az elfajult nemzet nyomorult elnöke, Santa Ana is. Ösvérhátan szökött el a' csatahelyről, kocsijait mindenestül, mi csak azokban volt, uti pénztár, ezüst szerek, papírosak, havannai szivarok 's nyalánkságokkal együtt a' győztesnek hagyván. Így teljesíté Santa Ana tiszter ismételt ígérété: „veecer o morir (élet vagy halál)”. Vele szöktek el Canalizo tábornok 's hős Ampudia, Matamoras védelmezője, ki fehér lovon vágatott el onnan süveg nélkül. — Santa Ana kocsijában egy nyilatkozványt találtak, mellyben ez áll: „ha az ellenség még egy lépéssel tovább halad, akkor a' nemzeti függetlenség a' mult örvényébe van temetve.” Ezen egy lépést már megtette; az amerikaiak, kiket a' jalapaiak igen szívesen fogadtak, löcsapataikat már Peroteig küldik, melly várostól Puebla 's innen Mexico felé indulandak. Ezen pillanatban — szól végre a' tudósítás — hihetőleg már a' fővárosba nyomultak, mellynek meglátása egykor Cortez seregeit olly nagy gyönyörrel tölté el.

Továbbá következő értelmű lényeges tartalma Scott tábornok azon nyilatkozványának, mellyet Jalapából Mexico főváros felé indulta pillanatában a' mexicioiakhoz intézett: miután ugyanis a' tábornok Mexico helyzetét kissé hosszadalmasan előadja, következő módon folytatja nyilatkozványát: „Mexicioiak! a' mi megtörtént, nem tehetni jóvá ismét, de kötelességek hasonlónak jóvőre elejét venni. Már százszor biztosítalak benneteket, hogy az amerikai nép 's amerikai kormány öszinte békét ohajt veletek. ... Cselekedjeteb tebát a' szerint, hogy az lehetségessé váljék. Szüntessétek meg előítéleteket irántunk, ne legyetek továbbá kénylápda nagyravágó emberek kezében 's viseljétek ma-

dék mellett sem nyújthatnak elég garanciát a lehető befolyások ellen, megkéretett ő felsége, hogy főispáni helyettes elnöklése alatt megyei ülnökökből alakítandó törvényszék-re, mely e szerint kevesebb költségbe is kerülend, lenne kegyes bizni ez ügy-eldöntést, mert azon törvényszék költségét fedezhetni a szegény alperesek elmarasztaltatásuk esetében sem volnának képesek's minden esetre az, mennyiben még e megyei ügyészi hivatalt is egészen mellőzve idegen felperes neveztetett ki — sérelmül jegyeztetett fel. —

Körlevelek közül, a' hevesi a' parádi események tárgyában pártoltatott, Ugocsáé a' polytechnicumnak a' dícsőült nádor emlékére leendő felépítése iránt, valamint a' többi válaszványhoz utasítottak. — Szóllósy Balázs.

BUDA. Juniusban A' közgyűlésben egyesült választó polgárság azon hitben él, miszerint a' hazafini kötelesség a' fenálló törvények eltűrése vagy kénytelen követése által teljesítve nincsen; hanem szükséges, miszerint főképen a' nemzet léteges fejlődésére számított törvényeknek köz és magány-életben minden becsületes módon érvény's minél terjedelmesebb divatozás szerzettessék. Illy létesítő törvények közt főhelyen állónak tekinti azt, mely következtvényeiben a' nemzetiség megállapítását vagy is egy népnek önmagából merített és így saját fejlődésü életét biztosítja. Ezen törvény hatását előmozdítani folyton igyekezvén a' polgárság ezt jelenleg tanusítani az által is kívánja, miszerint köz emlékek, melyek a' multat a' jelennek összekapcsolják és a' jövődőhöz szólnak, e' fővárosban már alig létező, birtokának azon völgyeit és bérzeit, melyeket maradó emlékül a' természet képezett haszonra és élvezetre, nevekkel díszesítve, melyek a' régibb vagy újabb történet némely szakaira vagy eseményire emlékeztetvén, vagy legalább országos nyelvből merítettvén, a' közcél — t. i. a' nemzetiség elvadás megközelítésére untalan intse mind azokat, kik azon tájakon örvendenek és kéjelgnek, vagy azokat mivelik és szorgalom veritékével hasznosítják. Ezeképezt következő elnevezések, melyek nagyobb részben Döbrentei Gábor kir. tan. ur és a' magy. tud. társaság rendes tagja jegyzeteiből merítették, rendeltettek jegyzőkönyvbe igttatni:

1ször Rézmál — az eddig volt kalvária és kőbánya helyett, nem azért, mert e' helyet Gül baba „Rózsanya atya“ a' régi török dervisnek síremléke most is jeleli, hanem mert ezen elnevezés, mely Rózsahegyét jelent, már egy 1394ben kelt oklevélben is feltalálható imígyen: Magistrateus cittis Buda de vinea in territorio suo Rézmál vendita fassionales edit. Fejér György Cod. dipl. XII. 253 lap.

2ször Szemlőhegy az eddig volt József-hegy helyett, ez elnevezés oka t. i. egy József-szobor, régen elpusztulván — így nevezeték, mert a' hagyomány és a' létező tervek utmutatása szerint Buda utolsó ostrom-alkalmakor a' roppant hadsereg éjszaki részének fő- és szemlélőhelye volt.

3ször Vérhalom az eddigi Ferenczhegy helyett — Már Zsigmond király idejében itt takarítottának el a' belbékéltenségek folytán kivégzettek tetemei. Jelesen Turóczy Chronica hungarorum 4d. része 7. fejezetében ezt mondja: postquam sanguinem animasque hi milites simul fudere, sacratam capellae nostrae viaticum in suburbio dictae Cittis (Buda) habitae coemeterii tellurem pressere, értvén az 1393d. évben sz. György utcájában lenyagakozott hédervári Konth Istvánt 32 dalia társaival. Ugyanezt tanusítja Bonfinius rerum ung. decadis 3 lib. II. 1568i kiadásának 402d. lapján. Ugyanide hozott a' Mária Magdolna várbeli és udvari magyar szentegyházából 1457d. évben Hunyady László tete-me hajnalban, honnan Szilágyi Mihály Turóczy szerint elvitette, ki így jelenti: Michaël Szilágyi tumulum dieti comitis Ladislai adiit, funusque ejus exhumari faciens, illud simul cum cunctis sibi circumstantibus deplanxit ac tandem transylvaniensem ad Albam transferri faciens idem paternum juxta sepulcrum in multis obsequiis condere fecit. Parte 4ta cap. 64 — lásd Ranzanus Index 28 — Schwandtner 1766 év 494 lap Bonfin. decad. 3 lib. 8. 522 lap.

4ször Mátyás-hegy, mint eddig is Hunyady Mátyás királyról neveztetett el, és az óbudai reformatusok ajkán még most is Mátyás király hegye, azonkívül egy névtelen német író ezeket közli róla: item einer (Berg) heisst Vaskapu, der anderte Matthyas király hegy etc.

5ször Árpád-om vagy orma, eddig Gaissberg, mit e' következők ajánlának: Anonymus ezt írván cap. 52: 906 dux Árpád migravit de hoc seculo, qui honorifice sepultus est supra caput unius parvi fluminis, qui descendit per alveum lapideum in civitatem Attilae Regis, ubi etiam post conversionem hungarorum aedificata est ecclesia, quae vocatur: Alba sub honore b. M. V. E' templomról a' 17d. század elején élt német író ezeket mondja: templum b. M. V. ist unweit von des Frankl Pödechen Mill, allwo rechter Hand auch ein Closter gestanden hat zwischen Fereigház; azaz: fejtéregyház. Említi ezt Mátyás király 5ik Sixtus r. pápához 1479ben írt levelében is, lásd Eggerer Annal. ord. S. Pauli Viennae 1663 p. 252 és Bonfin. deca. 1. libro 9, 171

lap. nemkülönben Ranzanus Péter 1 indexében. A' kérdéses patak pedig, mely legott malmot hajt, a' Kecsehegy, most Árpád-om, óbudai tövében most is az országúthoz közel foly, ide hajlít még az, hogy a' magyarok a' keresztényen hit-elfogadás előtt mindig kut — vízfő vagy szikla mellett áldozván (László decr. l. t. cap. 22) e' helyeket különösen tisztelték.

6ször Törökvészt (eddig Rochusberg — Fruchtbare Ried és Ochsenried —) Szulejman nagyvezér háromszor kísérlette vala Budavár védsérgét szaporítani. A' 8 ezernyi első jancsár és spahi csapat, mely a' budaörsi hegyek megöl a' Nyékre tört, a' Pálvölgyön (fruchtbare Ried) táborozott seregek által veretett vissza — 3000 ember veszte után. A' második 10 ezernyi csapat szinte azon tájon 2000ret vesztvén visszavonulni vala kénytelen. Harmadszor 2000 jancsár szánta magát el, hogy a' hánya el nem hull, a' várba beverekszik. Feszler száznak, Mailáth J. gr. 500nak említi megérkezését a' várba, a' többi keresztény kard alatt vérzett el. Ezen nevezetes esemény emlékezte fentartására szolgál az említett elnevezés.

7ször Pasarét eddig dísnörét és zsidomb. Abderrahman a' vezér Annand Abeli Budának 98dik pasája kötelessége vitézi teljesítésében 1686 a' bécsi kapuról nyíló téren esett's vele a' török hatalom Magyarországnak megtörtetett, hogy el ne feledhesse ezen község soha, miként a' magyar nagyok pártoskodása és irigykedése a' fővárost's azzal az országot idegen kézre juttatta, és a' pasák uralmának 150 évre utat simítván a' nemzet kifejlődésének akadályait, miket elhárítani még most sem képes, már akkor halmozgatta — lón e' nevezet elfogadva.

8ször Nyék azon terület, mely Árpád-om és Bátor-hegy, Pasarét és hidegkúti határ között fekszik, eddig Leopoldfeld — Teufelsgraben — Hutswende — Schwarzköpfl — Hafnerbergl és Thiergarten. Ez elnevezés hajdani divatozása következőkből derül ki. a) Oláh Miklós ezt írja: ad septemtrionem foenarium est regis, cui nomen est Nyék cingens vallo non tantum silvorum montem, sed prata etiam latissimam in ambitu trium miliarium hungaricorum feris variis abundans Lateri hujus adnectitur aula magnificae exstructa aedibus Uladislai Regis impensis; supra mons divi Pauli cernitur sylvorus, monasterio fratrum Eremitarum et corpore Pauli primi eremite olim clarus. E' vadaskert tehát 1536ban, midőn Oláh ezt írta, még létezett, falainak nagy része, valamint az említett épületek romjai nemesak a' régibb városi térképeken, hanem még helyben is láthatók. Említetik még ezen Nyék Fejér Cod. dipl. IX. l. 151 — 152. lapon, és egy 1425ki oklevélben — ugy Nyirkállónál a' 275d. lapon.

9er. Kuruczles eddig Maxengraben és Kuruczenwinkl. E' völgyes tájékban leskelődtek 2dik Rákóczy Ferencz hadához tartozott azon kurucz csapatok, melyek e' város lakosait hosszabb időig zaklatták, mi a' városi jegyzőkönyvekből, melyek szerint a' karhatalom többször rendeltetett ki, és Miller Epitoméjének 140d. lap. jelesen e' szávaiból kitűnik: „Asseclae Francisci Rákóczy intra territorium huius cittis oppido comparuere'sat. Operarios in vineis saepe infestant, et quos potuerant, trucidarunt etc. (Folyt. köv.)

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉS.

A' jun. 9én tartott LVIII. orsz. ülésben a' határrendezés és birtok-elkülönítés tárgyában tett javaslat pontjai folytatólag még ezek: 39. §. Mi a' határrendezést és e' végre fordított költségeket illeti, a) Hol törvényes határozat már volt, a' költségeket birtokaik arányában mind azok hordozzák, kik határbeli illetőségüket elkülönítve kapták ki. b) Hol határozat nem volt, a' rendezés költségeiben, akár van elkülönítéssel összekötve, akár nincs, mindenki birtoka arányában részt venni köteles. c) Midőn a' költséget minden birtokos aránylag hordozni köteles, az urbéresnek semmi költséggel nem terhelhetetnek, csupán a' megkívántató napszámokat, fuvarokat kötelesek ingyen kiállítani. d) A' törvényszék tagjai hivatalos kötelességök folytatása alatt, mihez a' kiszállási's haza utazási napok is tszámítandók, az élelmen kívül 1 rf. az elnök azonban 1 rf. 40 kr. díjt vesznek. Ezekon kívül a' vonatok költségei is megérintendők. A' jegyzőt oly irományokért, miket mint bírósági jegyzőnek kötelessége készíteni, millyenek a' jegyzőkönyv, fogalmazások, ítéletek, perlaistrom, 'sat. napidíján fölül különös díj nem illeti. De az ezekből valamelyik fél kívánságára megírandó párokért és kivonatokért, a' törvényes díjt veszi. e) A' költségeket, hanemha arról a' felek másként megegyeznének, a' felperes előlegezi, melyeknek a' 36ik §. szerinti elhatározásakor ha találtatnának olyanok, kik az előbbi d) és b) pontok szerint a' költségekben részt venni kötelesek, és önként részüket le nem fizetnék: a' törvényszék azokat, kik a' költségeket előlegezték, a' részt venni kötelesek földbirtokaiból, a' megítélendő arányhoz képest törvényes becsü útján kielégíti. A' költségekben illy módon elbecsült és elfoglalt birtokrész, törvényes

zalog (judiciale pignus) természetével bírand. f) Fáradság ezime alatt semmi nem számíthatatik. g) A' határ rendezésre vagy elkülönítésére tett költség, mint a' birtokon fekvő törvényes bérházak, ugy tekintendő. 40. §. Ha valaki az első bíróságu törvényszéket kiszállásában vagy munkálkodásának bár mely pontján egészen annak teljes bevégezéséig megátolná, vagy annak ellenszegülne: a' törvényszék följelentésére, a' törvényhatósági főtiszt kötelessége leendő segélyről (assistencia), szükség esetében katonai erőről is gondoskodni, hogy a' törvényszék munkálkodását tovább folytathassa. Az illy módon szükségessé válható segély, vagy katonai erő költségeit a' megátoló és ellenálló hordozza. Valamint a' végrehajtási szokott lépéseknek, ugy ellenállásnak, visszaverésnek és duló köz és katonai erők iránti szokott felekezéseknek, följobbvitelnek, törvényes menedékek használásának és az ezen törvényben nyilványosan kifejezettek kivül más folyamodásnak, és ezek által okoztatható perfüggésnek a' jelen ügyben semmi helye nincs; birtokon kívül csak három év alatt megindítható no-vum gratiosum hagyatván fen. 41. §. A' felek közül, ha valamelyik a' kiszakasztatásban és kézbeadásban vagy a' költségek körül is sérelmét találja, azt legfőlebb fél év alatt a' kir. főkörmányszék előtt folyamatba teendő reportatio útján orvosolhatja. 42. §. Ezután határozatlyok (rendeések) csupán a' jelen törvényben megállított perfolyam szerint indíthatnak és folytathatnak. 43. §. Határozatlyt követelhet bárki, elkülönítés nélkül is, de a' peres felek közül akár-melyiknek joga van, illetőségének elkülönítve kiadását, az 1ső és 2ik §ok értelmében ugyanazon perben megkívánni. 44. §. A' most folyamatban levő, de még derekas ítéleten keresztül nem ment határozatlyi perek, akár-melyik fél kívánságára az ezen törvényben felállított törvényszékhez áttétetnek és a' birtok külön kiszakítására is kiterjeszthetnek. 45. §. Az olly határozatlyi pereknek, melyekben már derekas ítélet kelt, mindenestre az eddigi törvények szerint a' megkezdett székeken végkép el kell határozatniok. 46. §. Végképen ellátott, de még végre nem hajtott, ugy szintén a' 45. §. értelmében ellátandó határozatlyi ügyeket, szintén joga van akár-melyik perlekedő félnek a' végrehajtás előtt, ha illetőségét külön akarja kiszakasztatni, az ezen törvényben felállított törvényszékhez áttétetni, mely törvényszék csupán ezen kérdésre nézve fog határozhatni, de a' részesülés mértékét illető, 's már ítéletesen meghatározott többi elvet újabb ítélet tárgyánem teheti. 47. §. Az eddigi akár egyezségleg, akár pedig törvényes határozatly alkalmakor történt elkülönítések maguk erejökben hagyatnak, küigazításnak csak annyiban levén helye, a' mennyiben az akkor netalan elkülönítetlen hagyott birtokok és közlegelők is felosztathatnak. Ha illy elkülönítések alkalmakor az urbéresek megkárosítottak volna, fenmarad az urbéri törvények értelmében lehető követelésök. 48. §. Azon esetekben is, midőn határozatlyon keresztül ment helyeken csak olly közjavadalnak arányosítása, melyek limitatio alá esnek, vagy közerdők vagy állandó közlegelők vagy más fenmaradt közhelyek felosztása, vagy pedig az urbéresek részéről a' jelen törvény keletkezése előtti elkülönítések küigazítása kívántatnék, a' törvénykezés fenebbi mód szerint törté-nendik, a' költségeket többi esetben aránylag minden birtokos, a' legutolsó esetben, midőn t. i. a' megtörtént elkülönítés forog fen, azok, kik birtokaikat elkülöníteni kívánták, hordozván. 49. §. Ezen törvény alkalmazását sem a' közönségek lehető kiváltságaik, sem az urbéri kötések, sem az urbéri tartozások iránti gyakorlat, sem a' telki haszonvételek eladása iránti szerződvények nem gátolhatják.

A' LX- és LXIdik országos ülésekben junius 17- és 18án az örökvaltság kérdése volt tárgyalva. A' két napi tanácskozás eredményét elnök ő nm. következőkben terjesztette elő. Az urbéri VIII. Czikk nyomán 's a' kk. és rr. határozata következtében kitűzte volt, ugymond, az örökvaltság kérdését. A' kk. és rr. tanácskozás alá vevén e' tárgyat, Hunyadm. egyik követe egy javaslatot terjesztett elő, melynek 1. §a így hangzik: „A' jelen törvényczikk erejénél fogva minden, 12 évig vagy maga vagy elei által urbéri terheket hordozott urbéresnek, az általa használt telki állománynak, vagy az után járó csak egyes tartozásoknak is, bármely cím alatti megszerzésére és birtoklására mindazon törvényes engedélyek megadatnak, melyek között szabad kezü tulajdonosaktól nemes szerezhethet, birtokolhat; önkint értvén, hogy a' vérségi visszaszerezhetési jog továbbra is sértetlenül fenmarad.“ Ezen §. értelmének különböző módosítványai keletkeztek. Némelyek t. i. a' §. elején kimondott azon elvet, miszerint e' törvényczikk javalmával csak olly urbéres élhet, ki maga vagy elei által 12 évig urbéri terheket hordozott, akép kívánták alkalmazni, hogy a' ki 12 év óta e' hon polgára volt, ha szinte nem hordozott is urbéri terheket, élvezhesse az alább megadott engedélyt. Egy más vélemény szerint a' §. ezen utószavai: „önkint értvén, hogy a' vérségi visszaszerezhetési jog továbbra is sértetlenül fenmarad,“ ki lennének hagyandók, vagy így

módosítandók: „a törvényes örökösök viszaszerzethetési joga” stb. Harmadik módosítvány K. D. ítélőmester uré, melynek tartalma következő: „A III. r. 30. cz. e' részbeni módosításával urbéreses is, kik vagy maguk vagy eldökeik 12 évtől fogva már e' hon polgárai, az általok használt urbéri állományok azok után járó csak egyes tartozások iránt is földesuraikkal perennalis fassiók tételére feljogosítottak.” Mindezen módosítványok a' felolvasott javaslat értelmében tettek. Keletkezett ellenben egy más indítvány, mely szerint a' hunyadmegyei javaslatban nem levén kifejezve az örökváltság eszméje, hanem csak ideiglenes szerződés, ki kellene mondani, hogy az urbéreses urbéri tartozásai megváltása iránt földesuraikkal örökösön is szerződhesse, és az ilyen megváltási összegek a' megváltott jószág természetét ölték magukra. Merültek fel még ezekén kívül némi egyes észrevételek. Némelyek az örökváltság kérdését el kívánták halasztani, míg az ósíség ellőrléséről törvény-hozatal leend szőnyegen. Mások csak addig kívánták az elhalasztást, míg a' r. b. e' tárgyban a' kk. és rr. határozata következtében tervet dolgozván, országgyűlés elibe terjesztendi. Némelyek ismét a' r. b. urbéri munkálataiban kifejezett véleményét pártolták. Azonban ugy véli szóló elnök, hogy az elhalasztás iránti vélemény belé olvad a' hunyadmegyei javaslatot pártolókéba, valamint a' r. b. tervét pártoló azokéba, kik az engedélyezett örökváltság elvét tisztán ki kívánják mondani. Ehez képest tulajdonképp három vélemény áll egymás mellett, mert a' negyedik, mint szóló elnök előbb érintette, csak a' hunyadmegyei javaslatból némi kihagyást tárgyaz. A' hunyadmegyei javaslat értelmében röviden oda megy ki, miszerint az urbéres épen ugy megvásárolhatja és bírhatja urbéri állományát, mint a' nemes ember. A' m. K. D. ur módosítványa épen ezt teszi, mert nincs benne kifejezve, hogy a' szerződés felbontatlan legyen é vagy ne, erről törvényeink különben is rendelkezvén. Csak a' harmadik vélemény áll tehát a' hunyadmegyei javaslattal szemben ugy, mint azzal merőben ellenkező. Szóló elnök azt gondolja, hogy mint közép véleményt előbb a' m. K. D. urét kell kitűznie s ha ez pártolásra nem talál, akkor tüzi ki a' két szélsőt. Közügyig. szerint a' m. K. D. ur módosítványa sokkal közelebb áll a' hunyadmegyei javaslattal ellenkező véleményhez; mert szóló perennalis fassió alatt törv. értelmében felbontatlan ért. Elnök: Maga Verbőczy tisztán megkülönbözteti a' perennalis fassiók fajait, s' olyannal, millyenről jelenleg szó lehet, épen nincs a' felbontatlanság eszméje összekötve. Egyébiránt ha a' kk. és rr. kívánják, szóló elnök kitűzheti a' két szélső véleményt is. Fogarasz. Méltóztassék előbb csak egyet tűzni ki; mert akármelyik nyerjen többséget a' kettő közül, a' harmadik pártolójai el vannak attól zárva, hogy szavazhassanak. Szóló előbb az örökváltságot pártolókat, ha ez elesik, a' m. K. D. urét, s ha ez sem nyerne többséget, ugy véli aztán a' hunyadmegyei javaslatot kitűzendőnek; még pedig ezt is kétféleképen, t. i. eredeti alakjában é vagy az indítványozott kihagyással? Egy k. t. b. Miután Verbőczy szerint a' perennalis fassió három féle, a' m. K. D. ur módosítványát olyannak tartja, mely különböző magyarázatokra fogna alkalmat szolgáltatni. Dobokam. főisp. Legyünk előbb tisztában a' dolog lényegével, szavak felett aztán könnyű meggyezni. Lényegileg a' vélemények kétfelé oszlanak. Egyik fél azt mondja: válthassa meg magát az urbéres örökösön. A' másik fél szinte nem ellenzi a' megváltást, csak hogy az ósíség körébe ne vágjon. Ha az elvet a' többség elfogadja, csak arról kell gondolkoznunk, miképp fejezzük ki leghelyesebben. Szóló nézete szerint a' m. K. D. ur módosítványa ez értelmet legjobban kifejezi; azonban ha némelynek a' perennalis szó miatt lenne aggodalma, tegyünk valami czélszerűbbet helyébe, például ezt: „bármí czim alatti” Elnök: Épen indokokból szóló elnök is oly közép véleménynek tartotta a' m. K. D. urét, mely a' két szélsőt egyezteté. Ebben legkisebbé sincs az ósíség véleményezve.

Szóló elnök nyiltan kimondja, hogy az örökváltságnak, az urbéri és ósíségi viszonyok jelen stadiumában nem pártolójai, a' mint más alkalmakor is nyilvánította. A' tárgy meg van vitatva, most talán csak a' szavazás van hátra. Doboka főisp. Mielőtt szavaznánk, talán jó lesz megkísérteni a' vélemények egyeztetését. Hát ha a' törvényidőzés kihagyásával mindnyájan megnyugvásukat találják a' m. K. D. módosítványában? Sokan. Halljuk, miképpen hangzik a' módosítvány törvény-időzés nélkül. Egy k. t. b. szerint miután a' III. r. 30. tit. említése kimarad, csak annyit kellene belé tenni: az eddig létező törvények értelmében. Sokan: Így aztán semmit sem nyer az urbéres. (Zugás, kacaj.) Az előbbiktb. Valóban midőntörvények megtartása mellett szól, nem érdemel kacaját. Elnök: A' m. K. D. ur indítványa a' javasolt módosításokkal így hangzik: „Az urbéreses, kik v. maguk, vagy eldökeik 12 évtől fogva már e' hon polgárai, az általok használt urbéri állományok vagy azok után járó egyes tartozások iránt is földesuraikkal bármí czim alatti szerződésre és birtoklásra feljogosítottak.” Azok, kik ezen

felolvasott módosítványt elfogadják, méltóztassanak felállani. (Felállanak.) A' többséget a' felolvasott módosítvány mellett látja. (Tartós zaj. — Néhányan fejenkénti szavazást kívánják.) Elnök: Mihelyt kívánják, nem tagadhatja meg az egyedenkénti szavazást. Egyébiránt előre megmondja, hogy fölösleges, mert a' többség bizonyosan a' m. K. D. ur módosítványa mellett van. Az a' kérdés tehát: az általa felolvasott módosítványt elfogadják é vagy nem? A' ki elfogadja igen-nel, a' ki nem nem-mel feleljen. (Ismét nagy zúgás.) Egyik ítélőmester olvasni akarja a' névlajstromot. (Ő nmlga esengetéssel eszközöl esendet.) Dobokam. főisp. Mielőtt egyedi szavazásra kerülne a' dolog, talán sikerülne a' véleményeket egyeztetni. Csak egy szót tegyünk még az ő nmlga által felolvasott javaslathoz s e' szó: „törvényes” a' „bármí” után teendő. Fogarasz. Miután az ő nmlga által felolvasott szerkezetet szőrlőszóra elfogadtuk, ne méltóztassanak bennünket többre erőtetni. (Ismét zaj. Csengetés. Itélőmester ismét olvasni kezdi a' névlajstromot.) Egy b. kh. Méltóztassék ő nmlga megmondani, mire szavazunk? (Zaj. Csengetés) Elnök: Miután egy indítványt három ízben felolvasott, felszólította a' kk és rr. hogy a' kik pártolják álljanak fel. A' többséget az általa felolvasott indítvány mellett látta. Némelyek ezen meg nem nyugodván, egyenkénti szavazást kívántak. Szóló elnök újabban ezen kérdést tette fel: elfogadják é az általa már három ízben felolvasott indítványt vagy nem? A' kik elfogadják, méltóztassanak igen-nel, a' kik nem, nem-mel feleljen. Szóló elnök részéről igen-re szavaz. (A' szavazás elkezdődött.) Dobokam. főisp. Azon reményben hogy a' kk. és rr. utat fognak nyitni, mellyen a' véleményeket egyeztetetni lehessen, nem-re szavaz. Zilahy. e. köv. Miután a' kérdést csak az utóbbi csend alkalmakor érette meg tisztán, most már nemre szavaz. A' szavazás eredménye lön, miszerint igen-165-en, nemet 64-en mondtak és így a' K. D. ítélőm. indítványa határozattá vált.

Az urbér tárgybani felirat elvei feletti tanácskozást elnök ő nmlga következő ülés teendőjeül jelölte ki.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. Az amerikai hadi mérnökari tiszt Hughes az amerikaiak cerrogordói győzelmé felől köv. adatokat bocsátott közudomásra: Scott tábornok, miután Veracruzban az előleges kormányt elrendezé, tovább nyomult az ország belsejébe a' régi országuton, mely éjszak-nyugat-irányban lassanként az egész országgal a' homokos és forró lapályu tengeröböltől emelkedik. Az első veszélyes pontot, a' „puente Nacional”, mellynek meghódíthatatlanságát a' mexicioiak annyira kiirtózták, az amerikai hadsereg minden ellenzés nélkül túlhaladá; Santa Ana nem bocsátkozott annyira le, hanem katonáival s a' környék polgárhozával, összesen 14 ezer fővel, a' republica legjobb seregeivel, a' jól megerősített cerrogordói szorosot foglálá el, mely a' kies Jalapa város s Antigua közt fekszik. Itt ugy látszik, a' világ semmiféle hatalma nem bírhatja őt állásából elűzni. Az országot fölött ugyan is, mely itt egy nevezetes folyó távol sziklamedrét, az ugynevezett Plan del Rio keresztül vágja, mindkét részről több mérföldnyi terjedelmű magasak, erős, meredek sziklák uralkodnak; aztán a' folyam-mederből emelkedve ugyanaz jobbra kanyarodik s a' hegygerincek körül futva, magas várművek s ályutelepek által tökéletesen védett sziklás tér fölött vonul el. Ezen hegygerinc jobb szárnyát képezé a' mexicioiak állásának, miglen balszárnyát látszólag meghághatatlan hegyek hosszú sora fődé. Ezen két pont közt, mi 2-3 angol mérföldnyi távolságot tesz, minden hegyormon egy egy vármű meredez, mellynek erőssége minden vitéség s hadműszettel gúnyolva látszólag daczolni. A' Cerro Gordo („magas halom”) bástyaként uralkodik az országot fölött mintegy angol mérföldnyire s homloktüvével az amerikaiakat első közelségnél tökéletes megsemmítéssel fenyegeté; hogy e' szerint az állást elfoglalhassa az ellenség, lehetetlen látszólag azon esete t pedig, h. azt körülkerülje, a' mexicioiak nem is gondolták. De Scott tábornok, ki a' homlok-megtámadás veszélyét jól álltáta, épen az előbbire veté figyelmét; ennél fogva jobbra utat nyitattott a' homloktüv el- s az ellenség balszárnya megkerülésére; ezen mozgalmat azonban egy szőkevény elarúlá a' mexicioiaknak, kik is nevezetes erősítést küldöttek la Vega tábornok alatt a' baloldali várművei számára. Az amerikaiak feladata volt most az elent látszólag meghódíthatatlan állásból elűzni. Scott tábornok e' végre egy mellékutba vágott s ez által sikerült neki az ellenség balszárnyával szemközlet helyzetkedni. Innen kezdődött ekkor néhány előleges kísérlet után 18kán a' sajtóképi megtámadás. Egy várművet Cerro Gordo közepén, mely e' fölött egészen uralkodék, Twigg tábornok támadott meg, míg Worth és Schields tábornokok, kik külön vált hadlábakban indultak, a' baloldali erősítvények s Pillow tábornok a' jobboldali várművek s meredek lejtősé-

gek ellen fordultak. Legnehezebb feladat Twigg tábornoké volt, kinek meredek s göröngyös uton az ályukkál jól ellátott közép tűz ellen a' lejtőség mindkét oldalán működő ályutelepek folytonos lüzélései közt kellett előnyomulni. Scott tábornok szárnymozgalmainak fődözéseül; csak a' lejtőség meredeksége óta itt meg az amerikaiakat tökéletes megsemmisüléstől. A' vitéz Harney ezredes — a' hadsereg „Bayard”ja vezérlete alatt rohantak legelől a' vadászok s néhány osztály gyalog és pattantyusság, rémitő álygu s puskatüz közt, folyvást lelkesítve villogó kardjától s a' csatazajt felülhaladó stentor szózatától derék vezéroknek, kinek óriási alakja s hősies tartása barátot és ellent bámulatra készitének. Az éjszakamerikaiak első sorai mint hó a' nap sugárai előtt, elolvadtak a' golyózaportól, de viszatartóztathatlanul nyomult a' hadláb előre s egyik sziklatorlaszt a' másik után elfoglalva, az ellenséges pattantyusokat ledőfé szoronyaival, s az épen elfoglalt ályguk öldöklő tűzét a' mexicioiak futamló csapatai közé irányzá. Ezen fényes haditettre Scott tábornok, ki egyébiránt nem legjobb egyetértésben állt Harney ezredessel, ez utóbbihoz lovaglott s bámulását s háláját melegen fejezé iránta ki. Valóban az ellenséget itt legnagyobb csapás érte, egyike tábornokainak, Velasquez (Valdez) esalatéren maradt. Az ellenség balszárnyán ezen vereség oly nagy félelmet támasztott, hogy Pinzon tábornok, különben derék mulatt-tiszt, ki ott egy erős várművet védelmeze, összes legénységével Worth tábornoknak meghódolt. Nem oly szerencés volt ugyanazon oldalon Shields tábornok, ki az illinoisi s nyujorki önkéntesek fölött parancsnokolt s egy, la Vega tábornok védelmezte ályuteletet való elfoglalandó. Erős álygutüz közt kellett ezen állást elfoglalnia, miközben sulyosan megsebesítve maga is földre hullott. Ép oly kemény állást tapasztaltak az amerikaiak a' jobb szárnyon is. Pillow tábornok nyitá meg ott az ostromot a' Haskill tábornok alatti önkéntesekkel, midőn hirtelen egy rejtett ályutelepből oly erős tűz irányoztatott hadlába ellen, hogy a' vezérezred majd egészen fölemésztetett s a' következett sereg sulyos vesztéssel kényserültek visszanyomulni. Epen új megtámadáshoz készüle Pillow tábornok, midőn az ellenség a' középponti vesztéséről tudósítatva tanácsosnak tartá a' meghódolást. 6 ezer mexicói, köztük 5 tábornok s nagyszámu más tisztek, rakták le fegyverüket e' napon, a' többi pedig megfutamlott ellenállás nélkül minden irányban. Kik itt tüzbén állottak, legjava voltak a' mexicói seregnek, névszerint a' gyalogság, melly már a' buenavistai ütközetben oly vitézül harezott, aztán az összes rendes pattantyusság. Az elestek és foglyok közt számos tiszt van, kiket Scott tábornok Veracruz meghódoltánál vitézségük miatt szabadon bocsátott; a' sulyosan megsebesültek sorában egy Heginger nevű német születésű tiszt is fordult elő, ki Veracruz ostrománál az ostromlók figyelmét magára vonta, mivel egy zászlót, melly nyeléről leszakíttatott, kezében tartott magasan mindaddig, míg új nyelet hoztanak neki. Harmincz álygu, többnyire jeles készületűek a' sevillai öntödékből s nagy mennyiségű lőszer jutott a' győztesek kezébe. A' foglyok azon lekötélesztés mellett bocsátattak el, hogy többé az amerikai sereg ellen nem hadakoznak; több tiszt egyébiránt s köztük a' már egy ízben elfogott la Vega tábornok is, nem akarták e' feltételt elfogadni. A' leggyávább futamlók közt, kik a' esatlót odahagyák, mielőtt azt elvesztették volt: „a' nyugati félgömb Napóleónja” az elfajult nemzet nyomorult elnöke, Santa Ana is. Öszvérbáton szőkött el a' esatahelyről, kocsijait mindenestül, mi csak azokban volt, uti pénztár, ezüst szerek, papirosok, havannai szivarok s nyalánságokkal együtt a' győztesnek hagyván. Így teljesíté Santa Ana tiszter ismételt ígérété: „veecer o morir (élet vagy halál!)” Vele szőktek el Canalizo tábornok s hős Ampudia, Matamoras védelmezője, ki fehér lovon vágatott el onnan süveg nélkül. — Santa Ana kocsijában egy nyilatkozványt találtak, mellyben ez áll: „ha az ellenség még egy lépéssel tovább halad, akkor a' nemzeti függetlenség a' mult örvényébe van temetve.” Ezen egy lépést már megtette; az amerikaiak, kiket a' jalapaiak igen szívesen fogadtak, lőcsapataikat már Peroteig küldik, melly várostól Puebla s innen Mexico felé indulandnak. Ezen pillanatban — szól végre a' tudósítás — hihetőleg már a' fővárosba nyomultak, mellynek megváltása egykor Cortez seregit oly nagy győnyörrel tölté el.

Továbbá következő értelmű lényeges tartalma Scott tábornok azon nyilatkozványának, mellyet Jalapából Mexico főváros felé indult pillanatában a' mexicioiakhoz intézett: miután ugyanis a' tábornok Mexico helyzetét kissé hosszadalmasan előadja, következő módon folytatja nyilatkozványát: „Mexicioiak! a' mi megtörtént, nem tehetni jóvá ismét, de kötelességek hasonlónak jövőre elejét venni. Már százszer biztosítalak benneteket, hogy az amerikai nép s amerikai kormány ószinte békét ohajt veletek. ... Cselekedjétek tehát a' szerint, hogy az lehetségessé váljék. Szüntessétek meg előítéleteketek irántunk, ne legyetek továbbá kénylapda nagyravágyó emberek kezében s viseljétek ma-

gatos mint egy amerikai nagy nemzethez illik. Töröljétek el utolsó nyomait a régi gyarmatéletnek, 's tanuljatok valódi republica lenni! Akkor lesztek aztán és szükségkép nagy boldognemzettel. Pillanatig se feledjétek, hogy amerikaiak vagytok, 's ne jöjön soha eszetekbe, hogy szerencséseket Európából várjátok. — Bámulva szemléltük, mikép a veracruzai őrség hősiségét 's vitéz ótalmasát éppen azon tábornok gyanúsítgatá, ki maga olly gyalázatosan veretett meg Buena Vistánál's végre még szennyfoltos vesztés után Cerro Gordónál, átláthatjátok, kit ajándékozhattok meg sajátkép bizalmatokkal! A legkeményebb érzés kebelnek is föl kellett volna lázadni a cerrogordói esatér szemléleténél az ülközet után! Tábornokaitok, kiket annyi időig hasztalan fizettetek, elárultak benneteket gyávaságuk, tapasztalatlanságuk, rosz példájok által. A halottak és haldoklók közt, kik a' esatért boríták, nyomára is alig akadunk hadi tiszteteknek. — A' háboru első napjától fogva egész maig lehullott állatkép hagyjátok halottaitokat temettelenül elrohadni. Sebesülteitek orvosi segély nélkül nyomoruságosan vesznének el, ha legyőzöttek szeretet 's katonai kötelességet nem gyakorolnának irántok. A' sergect, kik illetén kilátások mellett sikra szállnak, a' világ első rendű katonái közé kell sorozni, mivel ők háborúba mennek remény és dícsőség nélkül, ha netán győzni találnának, 's kilátás nélkül részvétre, ha legyőzöttek, sőt azon bizonyosság nélkül, hogy sirt találnak, ha elhullanak! Mexicóiak, kiknek büszkeségét én becsülöm, őszintén fontoljátok meg állapototokat! Egyházjavitok csábitgatják valamennyi tiszteiteket, zsákmány azok a' zürzavarosdiak számára; magán-vagyonosak szemfényvesztők martaléka lón; a' kereskedőt a' kézművest a' napszámot magát — mindnyájokat súlyos adó nyomja 's akadályoztatják minden kigondolható korlátozások, kiváltságok, egyedáruságok; irók és statusférfiak üldözöttek, mihelyt ellenséges párt lép státuskormányra, mi nálatok hónaponként történik; a' gonosztevők csapatonként szabadon bocsáttatnak — vajjon mexicóiak ez é' azon szabadság, melyet élveztek? — S' végzetül legyen nektek mondva, miszerint, ha szükség leend, 100 ezer főnyi hadsereg nyomuland országotokba, akkor azonban — s' erről bizonyosak lehettek, a' háborut veletek egyszer mindenkora biztosan, kétségtelenül 's határozottan bevégezzük. Guerilla-csapatokat alakítani csak ártalmas és gyalázatos magatokra nézve, a' mi hadsergünknek ezen haramia-csoportok éppen nem veszélyesek; de ha folyvást ingerelni fogtok bennünket, a' helyett hogy engesztelődve közelegjétek felénk, akkor aztán magatoknak tulajdonítsatok, ha hogy erőszakot erőszakkal utasítunk vissza. — Nem titkolom előtetek: én seregimmal egyenesen Pueblára 's Mexicóra török. Ezen városokba érkezve, újra hozzátok for-

dulandok. Békét, barátságot 's egyezséget ohajtok, rajtatok áll: vajjon inkább akarjátok é' a' háborut? Azonban — erről meg lehetek győződve — egyetlen egy szavamhoz sem leszek hűtelen soha. Winfield Scott."

Port au princei tudósítások szerint az ottani kikötőben a' kormányhajó „President“, mely az elhunyt elnök Guerrierert a' főtemplomban tartott isteni gyászszertéskor üdvözléseket tón, levegőbe röpült. Egy a' löporkészletbe pattant tüzszikra volt oka e' szomorú balesetnek, mely a' legénység közül több embert 's a' hajó fenekére láncozott 80 gályarabszolgát küldte más világra.

PORTUGÁLIA. Legújabb portugál tudósítások szerint a' junta erkölcsileg tökéletesen meg van semmisülve; Sa da Bandiera fegyverszünetet kért és nyert. A' miguelista sereg állítólag nem hajlók a' fegyvert letenni 's miguelista osztálynok Rebocho Beirát akarja fellázítani a' királynő ellen, mi indokolni látszik a' spanyol sereg megjelenését Minho és Trasos Montesben.

A' joar. d. Débats szerint: „a' közbejárulás Portugáliában már meghozá gyümölcseit. Jun. 10kén a' portugál királynő tökéletes büntetést bocsátott ki a' fölkelők számára. Remélljük, hogy ezen engesztelési tény elseje leend a' szabadabb elvi rendszabályoknak, 's a' királynő kötelességének tartandja a' szövetésgeseinek adott ígéretek teljesítését.“ Meglátjuk, mily hatást eszközöl ez a' portoi juntának, mely utolsó pillanatig szilárd erélyt 's munkát tanusított.

ANGLIA. Hume az angol szabadelvűek azon osztályába tartozik, kik azt hiszik, hogy az angol kormány, míg csak ő nem bántatik meg, a' külföld ügyeibe, a' külföldi kereskedést kivéve, éppen ne avatkozzék, erejét eképp osztatlanul saját országa belállapotának javítására fordítandó. Egy részről ezen szempontból tette jun. 11kei alsóházi ülésben indítványát Anglia fegyveres közbejárulása ellen Portugáliában, következőleg mintáztván azt: „a' ház úgy vélelkszik, hogy Anglia fegyveres közbejárulása a' politikai pártok közt Portugáliában elvileg nem igazolható, 's hogy könnyen komoly és szerfölött káros követkevényekre is vezethet.“ A' vitaközös e' tárgy körül jun. 14kére halasztatván, Duncombe a' fenebbi indítványra következő módosítványt terjesztett elő: „jelentse ki a' ház, hogy miután Anglia már egyszer részt vón a' közbejárulásban Portugália ügyeit illetőleg, ugyanaz tartozzék a' portugál népek, mihelyt kibékül, szentesített jogait és szabadságait ismét visszaállítani.“ Miután több tag nyilatkozott, a' tanácskozás ismételve elhalasztatott.

POROSZORSZÁG. A' zsidótörvény ügyébeni tanácskozás folytán az uri rend curiájában azon korlátozások, melyek közt a' javaslat a' zsidókat státushivatalokra képe-
seknek nyilatkoztatja, elfogadtattak. Ellenben a' rendi cu-

ria elhatározá: „hogy a' zsidók mindazon státushivatalra bo-
csáttassanak, melyek természetüknél fogva keresztényen hitvallást nem igényelnek.“

Az országgyűlés folyama, nehézkés kezdete után, mindinkább élénkebb kezd lenni. A' pártok lassanlassan el-
különgözöttek, 's e' politikai vegytani működés eredményeül mutatkozzék, mikép a' haladás zászlójának többsége határozottan nagyobb a' maradásénál. Csak a' törvényhozási formák akadályoztatják még némileg a' közohajtások teljesülését. Azokon semmisültek meg többnyire a' tanácskozási szövegekre hozott „alkotványkérelmek“ is, miknek egyike volt az országgyűlés évenkénti tartatása. Ennek szükségletét világos okokkal támogatá többi közt Tschokke építőmester, boroszalai követ azon szempontnál fogva, „mivel a' kormány, mely csekély kivétellel, csupán hivatalokban (Bureaux) 's tisztek által vezetettik, a' nélkül, hogy a' nép egyenes szava kihallgattatnék, gyakorlatiatlan, mivel nem gyökerezik igaz alapon, mivel egy ollyatén kormány nem képes a' népjávt megalapítani 's megőrizni vagy előmozdítani, mivel sokkal inkább annak 's önmaga romlását idézheti elő. Azért kívánja, hogy a' három miniszter véleménye irányában, mely szerint az előbbi törvények az új kir. rendeletben valóságilag foglaltatnak, a' népképviselők a' rosz tanácsesal ellátott királytól a' jobban értesítendőhöz föllebbezzenek.“ A' sőgyedáruságot illetőleg határozottat: „kéressék meg ő felsége, miszerint szükséges előkészületek tétessenek a' sőgyedáruság megszüntetésére 's a' híjánynak megfelelőleg más módon pótlására.“ — A' rendi választványokat, mint melyeknek nem az országgyűlés ad utasításokat, 's melyekre az 1842k. jun. 21kei rendeletben értelmében legfelsőbb helyben hagyás kívántatik, többség utján hozott határozatban királyilag eltöröltetni kérik. — Jun. 14kén mind a' két curia gyűlésében a' zsidótörvény került tanácskozás alá. Posen nagyhercegség azonban állítólag ki fog e' törvény alól vétetni. 34 szölv. közül, kik a' második curiában e' napon nyilatkoztak, csak ketten ellenzék az emancipációt.

A' poseni rendek helyettes országgy. marsalja Skorzewski gróf kérelmet nyújtott be az elszállítás (deportatio) behozatala iránt halálbüntetés 's holtiglani börtön helyébe. Az indítvány azonban köztanácskozás alá sem kerülhetvén, Skorzewski azt nyomtatásban terjeszté elő. A' gróf indítványát igen helyes okokkal támogatja 's valóban csodálhatom, hogy az még tanácskozás alá sem jöhetett. Az üdvös törvényjavaslal eképp hangzik: „kéressék meg a' király, hogy az eddigelő legnagyobb büntetésül divatozó halálbüntetés helyett az elszállítás (deportatiót) hozassa be 's e' végre egy szigetet, vagy valamely más tengerentuli földdarabot vétessen meg, fegyencz gyarmatalapításul.“

52ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Gőzösök járása 1847. július 1jétől kezdve:

Pestről Győrbe) nap onként indulási idő reggeli 5 óra.
(Pozsonyba)
Bécsbe nap onként; indulási idő a' pártatlan számú napokon t. i. július 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31kén — reggeli 5 óra.
Páros számú napokon pedig, mint július 2, 4, 6, 8, 10, 12, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30án, indulás órája: déli 12 óra.
„ **Zimonyba** mindennap, esütörtököt kivéve, és pedig: hétfőn és pénteken Tittelnék lemenet-és Eszéknek felmenet-utoni érintésével.
„ „ kedden és szombaton Eszéknek lemenet- és Tittelnék felmenet-utoni érintésével.
„ **Drenkovára** szerdán és szombaton.
Az aldunai gőzösök indulási ideje reggeli 5 óra.
Őszszekötetési járasok Konstantinápolyal- és Odeszszával:
Vasárnap, július 4kén és 18kén az oláhországi részen Konstantinápoly- és Odeszszával.
Vasárnap, július 11kén és 25kén a' török részen Konstantinápoly és Odeszszával.

Nagyon kéretik az uti-podgyásznak a' reggel induló hajókra legfeljebb esti 8 óráig indulási nap előtt a' hivatalban feladatása, a' délben indulókra nézve pedig legfeljebb déli előtti 11 óráig, minthogy a' déli 11 óra után esilletőleg reggel a' hajók elindulásuk előtt hozottak, csak a' következő gőzessel szállítatnak le, a' hajókrai egyenes felhozás pedig éppen azok indulása előtt nem engedtetetik meg.
Pesten, július 1jén 1847.

Gőzhajósági hivatal. 1—9

Pályázási hirdetés.
A' magyar királyi tudomány egyetem hittani karánál ürességbe jött „ágozatos hittan 1ső részének“ (anszékére a' nevezett hittani kar előtt tartandó pályázásra folyó évi auguszti hó 4ke olly hozzáadással tüzetett ki, miszerint azon tudoroknak, kik a' nevezett tanulványt több év folytán valamely tudományos intézetben tanították, vagy e' tanulvány fájban kiadott munkáik által magoknak hírt és nevet szereztek, az egyszerű folyamodás utja is nyitva leend.
Kelt Pesten, junius 26án 1847. Szoblahói Pálma Elek, egyet. tanácsi jegyző. 1—3

Hirdetés.
A' nagymélt. magyar kir. udv. kamara részéről ezennel közhírré tétetik: mikép a' pesti angol kisasszonyok nevelő-intézetében folyó évi december 19én egy nemes és 1848k. évi januárius 3án egy nemtelen származásu kamarai tisztviselői némben növendék helye fog megürülni.
Az illető szülék, vagy gyámok tehát figyelmeltetnek, hogy eziránti folyamodásukat legfőljebb f. évi jul. utolsó napjaig a' magyar királyi udvari kamara igaztatói hivatalnál multhatlanul nyujtsák be; megkivánatik pedig a' mondott nevelő intézetbe juthatás végett:
1ör. Hogy a' növendékek az érintett alapítványi helyek egyikére nemes, másikára nézve pedig nemtelen származásu magyar kir. kamarai gazdasági bányászati, vagy postatisztek leányai, vagy árvái 's 8 legfőljebb 12 évesek legyenek
2ör. Hogy az esedező-levelekhez következő négy rendbeli eredeti bizonyítványok mellékelteszenek, úgymin:
a) A' növendék keresztlevele.
b) A' nemesek számára alapított helyre nézve a' növendék kétségtelen nemességéről, a' nemtelenek alapítványi helyét tekintve pedig annak nemtelenségéről szóló hiteles bizonyítványa az illető hatóságának.
c) himnlőltási, vagy arról szóló bizonyítvány, hogy a' növendék a' természetes himnlőlől szerencsésen kigyógyult; 's
d) orvosi bizonyítvány a' növendék jó egészségi állapotjáról, és ép testi alkotásáról; végre:
3ör. Hogy a' folyamodványokban az is jegyeztessek meg: hány gyermeke vagy árvája legyen az illető atyának 's mennyi időt töltött legyen ez a' kamarai szolgálásban? 1—3

Hirdetvény.
A' nagykállói Kállay család részéről közhírré tétetik: miképen f. e. július hó 21kén N. Kállóban tartandó árverés utján a' következő kisebb királyi haszonvételek fognak a' f. e. sz. Mihálynaptól kezdve három évre haszonbérbe kiadtni:
1) A' bormeretés N. Kálló városában a' nagy vendéglő épülettel, több vendég-zobákkal, pinczéssel, 40 lóra való istállóval és állással együtt.
2) A' Csokos koresma
3) A' nagy árenda szinte pinczéssel ellátva.
4) Az öt országos vásár, és a' minden héten tartatni szokott heti vásárok jövedelme.
5) A' husvágási jog 50 hold legelővel. A' bérleti kívánók elegendő bantpénzzel ellátva a' fenirtt helyre és időre hivatalosak. 3—3

† J u h - e l a d á s .

Főméltságu Batthyáni Fülöp hg ur enyingi urodalmában Veszprém megyében, a' lepcsényi postához 1/2 óra távolságban még eladatnak nemesített számfeletti tenyész-juhok, u. m. üző-kos öreg 3 fű 100 darab, anya öreg 3 fű 650 darab, anya tavalyi 100 darab, ürü tavalyi 100 darab és bárány 600 darab. Kelt Enyingen, junius 19én 1847. az urod. tisztí irodából.